

ΠΡΟΒΕΦΕΔΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΤΥNTAKTIKHΣ EΠITRÖIHΣ : Tό Ξεκίνημα

Φ. ΒΙΤΑΛΗ : Εἰδήσεις γιά τά σχολεῖα Πρεβέζης ἐπί τουρκοκρατίας

Ε. ΜΠΙΤΖΙΛΕΚΗ : Κασσώπη

Σ. ΔΗΜΑ : Γερογιάννης Γεώργιος

Μ. ΑΤΔΙΚΟΤ : Μά πρώτη γνωριμία μέ τή Νέοπολη

Ο. ΜΠΕΤΣΟΤ : Ή Κάτω Λάσια Σούλι στήν ἐπανάσταση τοῦ 21

Κ. ΤΖΟΥΤΜΑ : Ή συλλογή τοῦ λαογραφικοῦ ίλικοῦ

Ι. ΠΑΝΤΟΥ : Άνδρεα Κάλβου «Εἰς Ηάργαν»

Σ. ΝΤΟΥΤΣΙΑ : Πρέβεζα - διορφίες, δι κόσμος της και λίγη ιστορία

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Τριμηνιαίο Περιοδικό

Έκδοση | ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Διευθύνεται από την Έπιτροπή

Υπεύθυνος | ΔΗΜ. ΑΠ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ
'Ιω. Μεταξά 112 — τηλ. 22.703

ΧΡΟΝΙΑ Α'

Ιανουάριος - Φεβρουάριος 1978

Η Έπιτροπή:

ΜΗΤΣΙΛΕΚΗΣ ΕΛ. Λικειάρχης
ΑΤΑΙΚΟΣ ΜΙΧ. Καθηγητής
ΠΑΝΤΟΣ ΙΩΑΝ. >
ΤΖΟΥΤΜΑΣ ΚΩΝ. >
ΚΑΤΣΑΟΥΝΗΣ ΜΙΧ. Γεμανούρης
ΔΗΜΑΣ ΣΠΥΡ. Λαζαρίδης
ΜΗΕΤΣΟΣ ΟΔΤΣ. Διάσπολος
ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ ΔΗΜ. Συζυγός δάσκαλος

Υπεύθυνος | ΘΑΝΑΣΗΣ ΤΕΟΚΑΣ
Λ. Βέρωνος 7 - τηλ. 28.522
Πρέβεζα

ΣΤΝΑΡΟΜΑΤ :

Έπαντροκοι έτηρια Δρχ. 200
Νοικιά πρόσωπα > 500
(Όγρανισμοί, Τράπεζες)
Έπαντροκοι 8 15
ΤΙΜΗ ΤΕΤΧΟΤΣ δρχ. 50

Έμβλαστρα Δημ. Παπαγιάννη
Ι. Μεταξά 112 — Πρέβεζα

ΣΧΕΛΙΟ ΕΞΩΦΤΛΑΛΟΤ :

Ψηφίστε Ναυπάτες σχ. διαμένων
από την Θαύλη Τούμπα

ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

Την προτεραιότητα για την έκδοση του περιοδικού έχει το Διοικητικό Συμβούλιο της Αγροτικής Βιβλιοθήκης της Πρέβεζας.

"Έτοις αί συνεδρίασή του με έμμεσην 27.1.1978 πήρε την απόφαση όπραση, την οποία έκδοσε η Νομαρχία της Πρέβεζας με την ΕΣ 2223/18.3.1978 δική της 'Απόφαση".

ΑΡΙΘ. ΑΙΓΑΙΟΦΑΣΕΩΣ 1.

Σήμερα, Παρασκευή, 27 Ιανουαρίου 1978 και ώρα 5.30 ώρηγενετανή, στη Πρέβεζα και στην αίθουσα της Αγροτικής Βιβλιοθήκης συνεδρίασε το Διοικητικό Συμβούλιο, έπειτα από πρόσκληση της Πρόεδρου.

'Αρρώδη διαπιστώθηκε η νόμιμη άπορτη, δ. κ. Πρόεδρος είπε πώς είναι άνωρη το δύοτο μας γά δημάρχη ήταν Πρόεδρος πολιτιστικού πορεγμάτου πού θά δημοσιεύει δ. κ. άξιολογο ίστορο για το Νομό μας από ιστορικής, λαογραφικής, καλλιτεχνικής κλπ πλευράς, μιά και δέν ήταργε: έδη μόλις παρόμοιο περιοδικό, και κάλεσε το Δ. Σ. να δημορπίσει σχετικά.

Τό Διοικητικό Συμβούλιο, ώρην έκδοσε την κ. Πρόεδρο, θετέα από διαλογική σύντηση κι αντικαταστήγη γνωμένη,

ΑΙΓΑΙΟΦΑΣΙΖΕΙ ΟΜΟΦΟΝΑ:

I. Εγκρίνει την έκδοση του περιοδικού πολιτιστικού πορεγμάτου σε γλώσσα δημοτική με τίτλο ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ.

II. Όριζε συντοκοή έπειτα πώς θα την διαπελθείν οι: Θεοφίλος Μπετζέλης, Λικειάρχης, Μιχαήλ Κατσούνης, Γεμανούρης, Μ. χαρήλ. Αδόνες, Τσιάνης Πάνος και Κοναντεντίνος Τζούνας, Καθηγητές, Σπύρος Λίμας, Δραγγόρος, Όδυσσος Μπέτος, Δάσκαλος και Δημήτριος Παπαγιάννης, συνήγορος Δάσκαλος, οι διπού πρόσωπα διποδέχθηκαν να προσφέρουν τις ισπερσίες τους για τη σύνταξη του περιοδικού.

III. Τηρούντοσει την κ. Πρόεδρο για τις περιπτέρου ένεργης.
Για την πλευτωρή συντοχή θύρα ή άπορηση αιτή.

Τά. Μέλη

Ο. Μπέτος,
Καν. Τζόμας,
Σ. Γουρνάρης,
Οδ. Βερισκωάτη

«ΒΡΥΣΟΥΛΑ»

'Από τα πιο γραφικά τοπία της πόλεως.

ΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ

Η άποφαση της «ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ» νά έκδώσει τα «ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ» διφείλεται στήν κοινή διαπίστωση ότι έλειπε από τὸν τόπο μας ένα τέτοιο οργανό έπικοινωνίας και προβληματισμού.

Οι στόχοι τοῦ περιοδικοῦ, όπως περίπου διαγράφηκαν σὲ έπιστολὴ τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς, ποὺ άπευθύνθηκε σὲ πολλοὺς πνευματικοὺς ἀνθρώπους και ἄλλους ἀρμοδιούς, μέσα κι ἔξω ἀπὸ τὸ Νομὸ μας, οἱ δόποι άσχολήθηκαν η μποροῦν ν' ἀσχοληθοῦν μὲ τοπικὰ θέματα, είναι:

★ 'Η συγκέντρωση και ταξινόμηση δι, τι ἀξιόλογου ὑπάρχει γιά τὸ νομὸ μας, ἐκδομένου η ἀνέκδοτον, γνωστοῦ η ἄγνωστον, ώστε νά δοθεῖ μιὰ ἀνάγλυφη εἰκόνα τοῦ πολιτισμοῦ του ἀπό τις ρίζες ὅς σήμερα.

★ 'Η προβολὴ, διαχρονικὰ, τῆς προσφορᾶς τοῦ ντόπιου πνευματικοῦ η ἄλλου δυναμικοῦ και τῆς ντόπιας γενικά κληρονομιᾶς στήν Ἰστορία, τή Λαογραφία, τις Τέχνες και τά Γράμματα η δικαιοδοσία, ώστε νά κινηθοῦν σχετικά διαφέροντα και νά δημιουργηθοῦν προβληματισμοὶ και γόνιμες γιὰ τὸν τόπο πνευματικές συζητήσεις, και

★ 'Η χρησιμοποίηση, γιά τήν προβολὴ αὐτῆ, τῆς δημοτικῆς, βασικῆς, γλώσσας, ώστε ν' ἀνταποκριθεῖ κι ἀπὸ αὐτῆ τήν ἀποψη τὸ περιοδικὸ στις σύγχρονες ἀπαιτήσεις γενικά και στις ἀνάγκες τοῦ κοινοῦ, στὸ διποὺ άπευθύνεται, εἰδικότερα.

Παραδίνοντας στήν εδμενή κρίση τοῦ ἀναγνώστη τὸ πρῶτο τεύχος τῶν «ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΩΝ ΧΡΟΝΙΚΩΝ», τὸν παρακαλοῦμε:

★ Νά τό θεωρήσει ως μία προσπάθεια, ποὺ στηρίζεται στις κα-

λιτέρες γιά τόν τόπο μας προθέσεις, καί
★ Νά συντελέσει μὲ τήν κριτική, τίς υποδείξεις καὶ τίς ἔργα-
σίες, ποὺ θὰ στείλει γιά δημοσίευση, στὴ βελτίωσή του.
Τὸ πρῶτο, δεῦλό ἔστω, βῆμα ἔγινε. «Οσοι πιστοὶ προσέλθετε»
γιὰ τὴν πλήρη ἐπιτυχία τῶν στόχων τῶν «ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΩΝ ΧΡΟ-
ΝΙΚΩΝ».

(Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ)

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΠΡΕΒΕΖΗΣ ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ
ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ ΑΠ. ΒΙΤΑΛΗ

‘Ιεροκήρυκα
‘Ι. Μ. Νικοπόλεως—Πρεβέζης

‘Ο Σεραφεῖμ Α’ Ξενόπουλος, μητροπολίτης “Αρτης καὶ Πρεβέζης, ένας ἀπό τοὺς λογίους καὶ διαπρεπεῖς ἄρχιερεῖς τῆς ἑπαρχίας μας”, ἀγοπούσε ιδιαίτερα τὰ Ἑλληνικά γράμματα. Πίστευε βαθύτερα πώς μ’ αὐτά δρι μόνο μαρφάνεται κι ἀπολιτίζεται κάθε ὁθρωπός, ὡλλα καὶ ιδιαίτερα ὁ “Ἑλληνας διασώζει τὴν ἀμάνατη πραγματική κληρονομιά, σταθεροποιεῖ μέσα του τὰ τρισάγια καὶ ὑπέροχα ελληνοχριστιανικά ιδανικά μὲ τὰ οποῖα θωρακίζεται καὶ διασώζεται, κατακτά τὴν τέλεια φυγοσωματική του Ἑλλαθερία καὶ, τέλος, κατορθώνει τὴν τελήρη πρόδοο, ἀναγέννηση καὶ ἀποκατάσταση τοῦ οἴνου μας”.

Ἐίναι δλοφάνερο πώς τὰ τοια πίστευαν πάντοτε δλοι οἱ διακρινόμενοι γιά τὴν εἰσέ-
βούληση τους, τὴν παιδεία, τὴν ἀρετή καὶ τὴν θυντή περιωντή Ελλήνες, κληρικοί καὶ λαϊ-
κοί, δπως π.χ. ὁ Μαυρακορδάτος, ὁ Καραής, ὁ παλύς μητροπολίτης Οὐγγροβλογί.

* ΓΕΔΕΩΝ Μ., Έπιγρατεῖς Κληρουχοὶ τῶν τελευταίων ἑτού 1821—1921, ἐν «Πα-
νελλήνιον Λείψιῳ Εθνικής Εκπαίδευσης τηρούντημέδος» Τιμ. Χατζημανόνη, τόμ. Ε’, Παδεία
—Νεοελληνική Φιλολογία, ἐν Αθήναις 1930, σελ. 56.

** Βιτάλη Φιλαρέτου, Άρχαι, «Ο Ελληνοχριστιανούς Πολιτισμός καὶ τὰ ἐπι-
τεύγματά του» Λιτικοία 1975, τὸν αὐτὸν «Αν λέιψον τα Ελληνοχριστιανικά μας Ιδα-
νικά», Πρέβεζα 1977.

ας "Ιγνάτιος" και δόλοι πολλοί, κατά τὴν τραγική θείνη περίοδο τῆς στυγνής τουρκοκρατίας, κατά τὴν διοία δὲ ὑπόδουλος ἐλληνισμός εἶχε καταδικαστεῖ στὴ φονείᾳ ἀμάθεια, πού, δημοκράτης δέ ο Κοραής εἶναι ἐκόρη τῆς τυραννίας αὐτοῦ.^{**}

Εἶχε γίνει τόπος κατινή συνειδήσης—τὸ δροντοφωνοῦσε ἀπό τὸ Παρίσιο ὁ περιφήμος αὐτός, Δάσκαλος τοῦ Γένους—ὅτι μὲ τὴν ἐλληνοχριστιανικὴ παιδεία τὸ ὑπόδουλο Εὔνος θά διατρέψει τὸ δρόμο τῶν ἱστορικῶν του πεπρωμένων καὶ θ' ἀποτινάξει, ἐπαναστατώσει στὴν κατάλληλὴ στιγμή, τὸν τυραννικὸν ἥγαντα.^{***}

Τὴν μεγάλην αὐτὴν ἀλήθειαν ἀπό νεαρούς, μετά τὴν πτώση τῆς Βασιλείουσας, τὴν εἶχε προβλέψει καὶ τὴν εἰχε συνειδητοποιήσει ἡ φιλόσταρη Ἐκκλησία μας, ἡ δημοκράτης, ὡς ἡ θιαρχεύουσα: "Ἀρχῇ μέσα στῇ διαδικασίᾳ κυριαρχητικὴ αὐτοκρατορία τῶν Τούρκων, εἶχε προνοήσει, ὅτι μποροῦσε καὶ δύσι τῆς ἐπέτρεπταν, νὰ λειτουργήσουν, κρυφά στὴν ἀρχῇ μέσα στῶν κάρδισκες τῶν ιερῶν μανῶν ἡ ἐξωληπτικὴν"^{****}; σχολεῖα για τὴν ἐλληνοχριστιανοποίηση καὶ διαταραχὴν καὶ μόρφωσην τῶν ἐλληνοποιῶν.^{*****}

Η Ιστορία μας ἀποδειχνεῖ καθαρά πῶς κατά τὴν σκοτινὴν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας, εἰς την κυριαρχίαν διαγενόντην ἔγινε κατά μέρος διά τῶν κληρικῶν... Ὁ κλήρος ὑπῆρχε δὲ ὄδηγός του "Ἐθνους καὶ τὸ σπίριτον του..." Ὁ παπᾶς, κάτω ἀπό τὰ ράντη τοῦ ράστου του, κρατεῖ τὸ ψαλτήριο καὶ προγάνει νὰ μάθῃ τὰ παιδιά, ποὺ τὸν περιμένουν, νέοι διαβάζουν. Ὁμιλεῖ ὅποιη εἰς τὰ παιδιά διά τῶν μεγάλους ἀνθρώπων ποὺ ἔδιδασκαν διάλογο τὸν τόπον. Διδάσκει τὴν ὀλιγηνὴν Ιστορίαν ποὺ γνωρίζει καὶ αὐτός. Τό καμῷ σχολεῖο δέν εἶναι θρύλος.^{*****}

Γ' αὐτό σάπτετε καὶ δὲ Κοραής: «Ἡ Ἐλλὰς μετά πολὺν ἦτι χρόνον παιδεύεις καὶ ἀβικῆς μαρφώσεως πρέπει ν' ἀναμένῃ ἐλευθερίαν». Καὶ εἴληπτες τὴν θεωρίαν τοῦ Παπτίδας μας ἐκ τῆς πρόσδου τῶν γραμμάτων καὶ ἔθνης ἀνταπειστασάς, ὑπελόγιζε δέ διό μόνον περὶ τὰ μέσα του 18^ο αἰώνων ἵδινατο νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐπανάστασης παρέχουσι τὸν ἀπότιθεν ἐπιτυχίας.^{*****}

Σύμφωνα μὲ τὰ παραπάνω, δέν εἶναι δύσιο ἀπορίας διότι καὶ στὴν ἑνιακά τότε μητρό-

* Βιτάλη Φιλαρέτου, "Αρχαιονομίου, 'Ιγνατίου Λισβός, ὁ μητροπολίτης Ναυπλίου — 'Ἄρτης καὶ Πρεβέζης', ἐν 'Ἡπ. Βοτίος, έτ. 1B' (1963), σελ. 800-816.

** Κοραή Λδ., "Αποντα τὰ προτότυπα ἔργα, θυντερική καὶ πατριωτικά δοκίμια καὶ διανοτικός καὶ ἔργοι Γ. Βαλέτου, τόμ. Α', ἑδ. 'Λαογράφες', σελ. 139.

*** "Οποιον παρατίνω, Κακούνιον Δ., Η Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, 'Αθῆναι 1956 σελ. 124-125. Παπαρρηγούντον Κ., 'Ιστορία του Ἑλληνικοῦ Εθνους, τόμ. ΣΤ', α', σελ. 10 ἵστορ. 2.

**** Βιτάλη Φιλαρέτου 'Αρχαιονομίου, Η Τερά Μονή Ζαλάγγου, 'Αθῆναι 1959 σελ. 10, 101 ἔξ.

***** Κοραή, διπλού παρατίνω, τόμ. Α'-Δ', Βιτάλη Φιλαρέτου, 'Αρχαιονομίου, Τὸ ιερὸν τόπον τοῦ 'Ἐθνους ποὺς τὸν Σωτῆρο Χρ.στόν, ἐπὶ τῇ 150ετηρίδι, ἀπό τὴν θιαρική Παλαιγγενεολ. 1821, 'Αθῆναι 1971, σελ. 39 ἔξ.

πολιτικὴ παροικίας "Ἄρτης καὶ Πρεβέζης ιερούμηκαν διάφορα σχολεῖα μὲ φροντίδα τῶν κατά καρούνς Ἱεραρχῶν της, ποὺ λειτουργούσαντε κάτω ἀπό τὴν ἀμετη βιεύθυνση, φροντίδα καὶ διαπάνη τῆς ἐλληνορθόδοξης, Ἐκκλησίας μας, αὐτῆς τῆς κιβωτοῦ τοῦ αἰλουρού μένου 'Ἐθνους μας'.

Παρόμοια ἀξιόλογη κινητη παραπτηρίθηκε καὶ στὴν Πρέβεζα ἀπό τὸν καριόν, ποὺ τὴν ἐπακέφτηκε ὁ ἐμπατόσταλος, ἴσαπτόσταλος καὶ ιερομάρτυρας (+1779). Κασμᾶς, "Ἴρυσε, τόπε γιὰ πρώτη φορά, σ' αὐτή, σχολεῖο σὲ οἰκήμα τοῦ Ι. Ναοῦ Ἅγιου Κεν. σπαντίνου Πρεβέζης (ἐκεῖ πού σπεγάζεται σήμερα ὁ φούρνος τοῦ Ἡλ. Τζάκου). Μέλον πρόχειρο ἔρανο μάλιστα συγκέντρωσε σὲ τρεῖς ἡμέρες δύο καὶ χιλιάδες γράσια, καριόν, ὡς ἀπό τὴ μεσαία τάξη καὶ τούς πτωχαῖς. Διατυχών οἱ πλούσιοι "Ἐλληνες (;) Χριστιανοί (;) τῆς Πρεβέζης στην πράξην μὲ τοὺς ἔβραις καὶ διάτι νά τὸν διαπήσουν ἀντέδρασαν στὸ κήρυγμα καὶ στὴν τόσο ἀγρεσικὴ δράση του, τὸν κατάγγειλαν στὸ Βενετό Προβλεπτή, ποὺ καταδικάστηκε τὴν περιοχή, καὶ πέτυχεν νά τὸν διώξουν ἀπό τὴν Πρέβεζα."^{***}

'Ωστόσο τὸ μεγάλο καὶ σημαντικό του ἔργο, τὸ Σχολεῖο τοῦ Ἅγιου Κασμᾶ, παρέμεινε ἀπό τὸν ὡς μιά εὐλογημένη ἀπαρχή. Καὶ καρποφόρησε, ὑστερα μάλιστα ἀπό τοῦ διατέρη πριστολή μὲ παρανέσεις καὶ ὄδηγίες του πρός ὅλους τοὺς εὐστεβεῖς Χριστιανούς τῆς Πρεβέζης, αὐτούς ποὺ τὸν δέχτηκαν, ἀκτός ἀπό τοὺς προύχοντες, τοὺς ἔβραις οὓς καὶ ποὺς Βενετούς φυσικά, ποὺ τὸν διδιώσουν (τὸ ίδιο παραπτηρίθηκε καὶ στὴν "Ἄρτη καὶ Ἄλλου").^{***} 'Εδω δημος καίνω πῶς πρέπει νά παραβέσω αὐτούσια τὴν ἐπιστολή του

* Βασιλᾶς Ἡλ., 'Ο Πάτερ Κασμᾶς στὴν Πρέβεζα (1758 καὶ 1779) καὶ δὲ 'Ἡρος Ναὸς Ἅγιου Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης, ἐν 'Ἡπ. Εστία 3τ. Σελ. 224 ἔξ.

, Βιτάλη Φιλαρέτου, 'Ἄρχαμανδρίτου, 'Ο θυντερικής τῆς Ήπειρου 'Άγιος Κασμᾶς δὲ Ισαπτόστολος, ἐν 'Ἄθηναι 1972, σελ. 12-14, 16-39 Μ. χαλωπόλου Φ. Κασμᾶς δὲ Αλικόλος, δὲ θηναπόστολος, 'Ἄθηναι 1969, σελ. 166-167, διότι ὑπεραριθτεῖ: «Ἡ προηγουμένη διδαχὴ του εἶχε κενήσει τὰ πλήθη στὴν Βενετοκρατούμενη Πρέβεζα. Καὶ τόρα, τόσο οἱ προύχοντες διότι καὶ οἱ ἔβραιοι, καὶ δὲ διατέρης τοῦ Προδιετῆς ἀντέδρουν καὶ τὸν ἀνέγκασαν νὰ φύγῃ καὶ κηρύξῃ ἔξι ἀπό τὴν πόλη. Ο Κασμᾶς καὶ πάλιν κατηγράστηκε τοὺς ἔβραιους καὶ ξεσήρωσε τὸν κόσμο ἐναντίον τους. Τὰ πάθη ἀναφέποιτραν καὶ δὲ Κασμᾶς ἀναγράθη τὰ μάλιστα διαιστέρα. Κατηγράστηκε τοὺς Πρεβεζαίτους ποὺ ἀντέδρουν στὸ ἔργο του καὶ προφίτερε τὴν ἀπέλευθερωση τῆς πόλεως». Επτά, φεύγοντας ἔξι στὴ Ναυπόλεια ἐπειδὴ θύριζε τὸ Ρωμαϊκό. Καὶ ίδεις τὴν πλήθη τῆς στερεάς. "Οτας δραματισθῆκε, ἡ προφίτερία του πραγματοποιήθη τὸ 1912.

*** "Οποιον παρατίνω, Κακούνιον Δ., Η Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, 'Αθῆναι 1956 σελ. 170: «Στὸ τέλος Μαΐου τὸν δρόσοντας στὴν Ἱεραρχία 'Ἄρτης Άλλα καὶ' ἔδω δέν μπήκε στὴν πόλη. Τόσον οἱ ἀρχοντες δοκινοί καὶ οἱ ἔβραιοι ἀντέδρουν. Ο Κασμᾶς κήρυξε καὶ πόλη μὲ φροντίδα ἐναντίον τους. Ο δράμας του, διπλαίσιον τοῦ συστηματικοῦ πλέοντος ἐναντίον τῶν ἔβραιών καὶ τῶν πλουσίων ἐπιφύγει δέξτητα την κεινωνική πορφύρη, ἀπανεστατικώστη. Καὶ δέν μπαρούσε τὰ γίνη ἀλλαγές. Ο δράμα-

πού δέν πρέπει νά λημμονούν οι μεταγενέστερες γενέτες τής Πρέβεζης:

«Εύγενοτατοί αγαπητοί μου ἀδελφοί, οι κατοικοῦντες τὴν χώραν Πρέβεζαν, αὗται απόδομαι καὶ παρακαλῶ τὸν "Ἄγιον Θεόν" διὰ τὴν φυχικήν καὶ σωματικήν σας ὑγεῖαν.

Ἐγὼ, ἀδελφοί μου, ὡς Ἰωάννος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀνάξιος, περιερχόμενος καὶ διδάσκων τὸ κατά δύναμιν τοὺς Χριστιανούς, ἥλμα καὶ ἐδύνα καὶ βλέποντας, διτέ δέν ἔχετε σχολεῖον, τοὺς ἐπαρακίνησαν καὶ δδωκαν τὸ κατά δύναμιν καὶ προστίρεσαν διά τὸ σχολεῖον, οὐ σας. Πρέπει δέ καὶ ἡ ἀγένεια σας πάντες νά δοθῆτε πάντοτε τὸ σχολεῖον σας εἰς Ι. Σίων πάντων ἡ κοινός ἀπό τὴν χώραν ἡ καὶ ἀπό τὰ βασικοφία, διὰ νά λάβητε καὶ παρότι θεού τὸν μισθὸν σας καὶ τοῦτον πας' αὐτοπτων. Είμαι δὲ καὶ ἄγω χρεώστης νά παρακαλῶ τὸν Κύριον, τὸν εὐλογοῦντα τὰ πάντα, νά εὐλογήσῃ τὴν χώραν σας καὶ τὸ σχολεῖον, οὐ καὶ τὰ παιδιά σας καὶ νά σᾶς ἀξιώσῃ νά ζήσετε καὶ ίδιω καλά καὶ θεάρεστα καὶ νά σᾶς δέλη καὶ εἰς τὸν παράδεισον νά χαίρεσθε καὶ νά εὐθυτίνεσθε καὶ νά διδάξετε τὴν "Ἄγιον Τριάδα". Ἀμήν.

Ἐβαλει δέ καὶ ἐπίτροπον τὸν παπά κύριο Νικόλαον Κεφαρμίδαν καὶ τὸν κύριον Ἀναστάτην παπά Ρίζιον, νά κρατοῦν καὶ νά κυβερνοῦν τὸ δικαίων σχολεῖον. Ἐπὶ δέ καὶ ἐπὶ, σπάτας δοθεῖσας αὐτῶν τὸν κύριο Δήμου τοῦ Χοήστου καὶ τὸν κύριο Σπύρον τοῦ Γεωργίου Λάμπτρου καὶ τὸν κύριο Χρήστον τοῦ Γεωργίου νά δοθεῖσαν αὐτό τὸ σχολεῖον, καθώς ὁ Κύριος τοὺς φωτίσει. Καὶ ἐν σᾶς τύχῃ κανένα έμποδιον ἀπό τοὺς ἔξουσιοιστάς τῆς αὐτῆς χώρας νά τὸν ἔγγαντε θέω ἀπό τὸ σύνορον, δθεν σᾶς φανῇ εὐλογον.

Ταῦτα καὶ ὑγιαίνετε ἐν Κυρίῳ, αὐτῷ (= 1779), 'Απρ. λιος.

+ ΚΟΣΜΑΣ, Ἱερομόναχος, εὐχέτης σας. *

Νέποτοική αὐτή είναι εὐγλωττή καὶ πολὺ πιμπητική νιά τὴν Πρέβεζα. Οι εύσεβεις καὶ εὐγενεῖς κάτοικοι τῆς τὴν δέκτηκαν μὲν ἀνυπόκριτη χαρά, αὐτοὶ φυσικά πού μὲν θυσιασμό καὶ ἀφοσίωση τὸν δέκτηκαν καὶ τὸν ἀκαλούθησαν δέκόμενοι καὶ ὅπαν τὸν καταδίωκον (ύπολογιστηκόν σὲ ξεινούς αἰτίας πού διασυκτέσεισαν μαζί του στὸ ὑπαίθριο καὶ δέκουσαν μὲν προσοχὴ καὶ αὐλάδων τὶς ὑπέροχες διδοχές του.). Σ' αὐτές, ἀργότερα, τὸντε πός ο Χριστιανικός λαός πρέπει «νά εὐεργετή τὶς ἑοδηλοτικές καὶ νά ιδρύῃ σχολακά σ' δια τὰ χωριά γιάτα παιδιά, δηως ἔγινε στὴν Πρέβεζα.**

Χτήρες τῆς δεδουλείας τοῦ, δια καθημερίης λειχός, δέν σύμφωνοι στὶς τάξεις αὐτές πού δέν διδούσι τὸ ξεινόμενο τὸν αὐτού δήμεον καὶ τὴν μόρφωση τῶν κατοικότων στραμμάτων τῆς κοινωνίας.

* Βιτάλη Φιλαρέτου, 'Ἄρχιμ., Ο Άγιον οπέρα Μπενερίνας τοῦ 'Ελνους ἐν τῇ Διαδηματικῇ παραγερείᾳ τῆς Νομοπόλεως, Ποικίλην 1971, σελ. 22-23.

** Κυριακοῦ Σωφρονίου, 'Ἄρχιμ. Κομμα τοῦ Αιτιαλοῦ, Ἱερομάρτυρος καὶ Ιουποτίλου, Διδαχαι, ἐπιστολὴ καὶ μαρτύριον, 'Αθήνα, 1953, σελ. 49, Μιχαλοκοπίου Ενθ' ἀντ., σελ. 169.

'Αργότερα δι Μητροπολίτης Ναυπάκτου, "Ἄρτις καὶ Πρεβέζης 'Ιγνάτιος Α'" (1794-1805), δι μετέπειτα Οὐγγροβλαχιος καὶ θενεγέρητης Αρχιερέας, στά 1800, μαζὶ μὲν τὸν πρόκριτο Ιωάννη Γενοβέλη, φρόντιοι καὶ ίδρυθηκε στὴν Πρέβεζα Σχολαρχεῖο, δ. που διδασκεῖ ὡς σχολαρχης ἢ Πρεβεζάνος Κωνσταντίνος Μάνος.

'Επιστή δι Πρεβεζάνος Αναστάσιος Θεοφάνους, πού πρόκοψε στὴν Μόσχα τῆς Ρωμαϊκῆς ἡμιπόρους καὶ πέθανε στά 1814, ὀφθεῖς ὡς κιληροδότημα ἀξιόλογο χρηματικό ποσό (42.150) ρουβλία καὶ μετα τράπτηκαν σὲ 20.875 ἀσημίνια) καὶ δριστεῖ νά ίδρυθει καὶ νά λειτουργεῖ στὴ γνωστειρά του Πρεβεζά Σχολή. Είναι η γνωστή καὶ πριέφημη «Θεοφάνης Σχολή Πρεβέζης».

'Αργότερα ίδρυθηκαν καὶ διλλα σχολεῖα τὰ ὅποια διμερώπιζαν στοβαρές οι κοινομικές δυσχέρειες παρά τὴν τοκτική ή ἐκτακτη συνδρομή τῶν ιερῶν μονῶν καὶ ναῶν τοῦ τμῆματος Πρεβέζης καὶ τὴν κληροδόσιοι τους ἀπό μερικούς εὐλαβεῖς καὶ ζητητές Χριστιανούς τῆς.

'Ἐπι τῆς δραχειραπτείσας τοῦ "Ἄρτις καὶ Πρεβέζης Σχολαρχεῖον, τὰ σχολεῖα τῆς Πρεβέζης είχαν ίδιατερη ἀνάπτυξη καὶ πρόδο, γιατὶ πρωτοστοτούσαν ὁ ίδιος μὲ ἀξιορετικό δινουσιασμό στὸ ὑπέροχο αἴτια καὶ θεωφελές έργο, δηως καὶ σὲ άλλη μάκαιρις γράφα με.*** Τό διδακτικό προσωπικό ἦταν διακοκριμένο. Γι' αὐτό καὶ τὰ Χριστιανόπαιδα είδια τῆς πτωχῆς κλάσσεις συνέσσον σ' αὐτά.

Στά 1880 στὴ Θεοφάνιο Σχολή, πού ἀπαρτίζονταν ἀπό Διδασκαλεῖο, Ελληνική Σχολή καὶ Γυμνάσιο (μερικές τάξεις), φοιτοῦσαν 250 μαθητές, 'Απ' αὐτούς πολλοί δια-

* Βιτάλη Φιλαρέτου, 'Ἄρχιμ., Τό 'Αρχεῖον τὸ δὲ τῆς 'Ι. Μητροπόλεως Πρεβέζης εἰδιτακόμενην, ἐν «Ητ. 'Εστιας, ἑτ. Ε' (1936), σελ. 63. Σαλαμίγκα Δ., Η Θεοφάνεια σὲ Σχολή Πρεβέζης, ἐν «Ητ. 'Εστιας, ἑτ. Α' (1932), Λύτρος, ἑτ. ΣΤ' (1957) σελ. 28 ΕΞ., Σερμαρέμ, Μητροπολίτης τοῦ "Ἄρτις καὶ Πρεβέζης, Λοχιμον ιστομικῆς τοῦ παρόντος φύσεως τῆς πτωχῆς αἰτίας καὶ ζητητές Ηπειρωτικῆς πόλεως; 'Ἄρτις καὶ τῆς νεωτέρας πόλεως Πρεβέζης, Λύτρος, 1884, σελ. 230.

** Βιτάλη Φιλαρέτου, 'Ἄρχιμ., Ο Κάδεξ Α' τῆς δὲ Ημέσεως 'Ι. Μητροπόλεως (1854.73), ἐν «Ητ. 'Εστιας, ἑτ. ΣΤ' (1957) σελ. 28 ΕΞ., τοῦ αὐτοῦ, 'Ο Κάδεξ Β' τῆς δὲ Πρεβέζης 'Ι. Μητροπόλεως (1873.85), Λύτρος, ἑτ. ΙΙΙ' (1969), ΙΘ' (1970), σελ. τοῦ αὐτοῦ, Τό δέ τοῦ Ειδεγίτου τῆς Πρεβέζης τελικόμενον κατ' έτος Ιερά Μητροπόλεως, Λύτρος, ἑτ. Κ' (1971, σελ.).

*** Βιτάλη Φιλαρέτου, 'Ἄρχιμ., Αἱ πρότοι πομπαντοφάι εὑνέγγειαι τοῦ Ναζέου Μητροπόλεως "Ἄρτις Σερμαρέμ Α" ἐπὶ διαδηματικῶν καὶ διπλωματικῶν ζητητών, Σῦνος 1957, σελ. 46.47, τοῦ αὐτοῦ, 'Η δέ τοῦ Σχολαρχεῖα πομπαντοφάη πρέσβυτος τοῦ Μητροπόλεως "Ἄρτις καὶ Πρεβέζης Σερμαρέμ Α", ἐν «Σκοτεῖς», ἑτ.Π' (1968), σελ. 467.478.

κρίθηκαν στήν κοινωνίες τής Πρεβέζης και άλλοι. Μερικοί φοίτησαν και σ' άλλες όπου
τέρτιες σχολές.*

Οι πρόκριτοι και δημογέραντες, πού πλαισίωναν στήν 'Ιερά Μητρόπολη τών Αρχείων,
ρέα, δοκιμαζαν χαρά, θέλεντας τήν προκοπή τών σχολέων και τών μαθητών, άλλα
και λόγη από τή συνεχή οικονομική δυσπραγγία τους. Παραθέτω ένα χαρακτηριστικό αύτού
ποστασμά από σχετικό πρακτικό τής 'Εκκλησιαστικής Δημογεραντίας Πρεβέζης:

«...Έπομένως γενομένου λόγου, προτάστη τών 'Εφόρων κ.κ. Σπυρίδωνος Κονεμένου
'Αθανασίου Αλιαναστάθου και Δημοσθένους Γερογιάννη περί τής σημερινής δυσκόλου
χρηματικής καπασιτότεως τοῦ έντοιχη Παρθενικαγωγείου, πάσχοντες θλειψιν τῶν ἀνα-
γκαιούντων διδάσκων και άλλων δασκαλημάτων, ώς και άλλων πόρων ἀμαιρούντος, ἀνθ'
ὅτου και ἐπαπειλουμένου οὐ μῆ γένιοτο! ἀποσυντεθῆναι καὶ σκέψως γενομένης ἀπί-
φασισθή παραφέσι, διπάς καλυφθῆ η θλειψις αὐτῆ, πρὸς διξιοπρεπῆ συντήρησιν τοῦ δι-
δασκηρίου τούτου ἐξ ἔρανον τῶν τε ἐν Πρεβέζῃ δυναμένων 'Εκκλησιῶν τίνων καὶ τῶν
διαληφθεῖσῶν 'Ιερῶν Μονῶν ('Αγίας Τριάδος καὶ 'Αγίων Αποστόλων). Καὶ δῆ ἀρισθη-
δεικνυαλογημένως διπάς ή μεν 'Εκκλησία τοῦ 'Αγίου Χαραλάμπους χαρηγῆ ἐπηρίως
τῆς Σχολῆς λίρας ὀθωμανικάς τέσσαρας. Ή δέ τοῦ 'Αγίου Νικολάου δωρούτων λ. 68. ε.-
πτά. Ή τοῦ 'Αγίου Κωνσταντίνου λ. τέσσαρας. Η τοῦ ^ γίου Δημητρίου λ. 80. Ή
τοῦ 'Αγίου Σπυρίδωνος εἰς Βαθύ λ. τρεῖς. Η τοῦ Προφήτου Ηλίου λ. δύο καὶ αἱ δύο
μητραιεύσθαι Μοναρχία λ. 10. Τό δλον λίτανοί σθημανικοί τοισκοντά δύο.

Ἐάν δέ τις Ι. 'Εκκλησία ὀδιαφορήσῃ και διατροπήσῃ ἵνα ἀποτίσῃ τό ζτήσιον
τοῦτο δά την ἀνθειαν τῆς Πατρίδος φαραίογημα προτρέπεται ἐντόμως ὁ τῆς Ι. Μη-
τρόπολεως ταύτης 'Αρχιερευτός 'Επίτροπος, δινει καλύμματάς τίνων καὶ ἀνει ἔξωτερι,
κής ἐπεμβάσως διπάς αὐτοδικιακῶς κλείει τήν 'Εκκλησίαν ἐξεινη, ἵνως αὖ ἀποδῶσῃ τό
δρειλέματον, συντένον εἰς τήν συντήρησιν καὶ διατήρησιν τοῦ ιεροῦ τούτου τοῦ Πατρίδος
καγγαγείου Καθιδρύματος καὶ σύντο διελύθη η Συνέλευσις.

I. Οκταδρίου 1874.

++ 'Ο 'Αρτη; καὶ Πρεβέζης Σεραφείρη

Οι Δημογέραντες

Γ. Κονεμένος

Παν. Χρ. Μαμμάτης

Διον. Βρέκουστης

Δ. Α. Γερογιάννης

Π. Τόλνιας

Ν. Περδικάρης.**

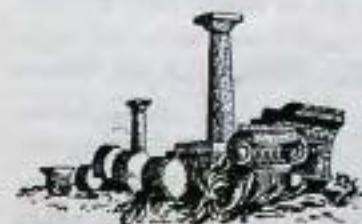
Παρέθεσα αύτό τό διπόστασμα γιά ν' ἀποδεῖξω πόσο δύρυττα καὶ φιλάτιμα ἔργα.
Συντονοί διέμυνθοτοι ἔστιν πρόγυνοι μας, πόσο μοχθούσον καὶ μὲ ποιά ἀπεγνωσμένα
μέσα ἐπιδικασμένα δρούν τῶν διαγγειαίων πάρους, διότι νέ ένισχύσουν οικονομικά καὶ
νέ κρετή σουν ἀνοιχτά τά σχολεῖα «διά τήν τύλειον τῆς Πατρίδος» διπάς γράφουν καὶ
(Συνεχίζεται.)

* Βιτάλη, Κῦδες Β', διπάς παραγ., αἰλ. 233.234.

** Όπου παρασάνω, αἰλ. 412.413.

ΚΑΣΣΩΠΗ

Έλευθερίου Μπιτζιλέκη

Ι ΔΡΥΣΗ.

Μία από τις καλύτερα διατηρημένες αρχαίες θύλη, νέας πόλεις τής 'Ηπείρου είναι η Κασσώπη, η πρώτη γεύσιστα τού Θεοπρωτικού φύλου τῶν Κασσωπαίων.

Η Κασσώπη δικαίεται μαζί με τίς πόλεις Παιδοσιά καὶ 'Αμβρακία σ' ίδιαν κατα-
λογο τοῦ ξεροῦ τῆς 'Επιδαύρου, πού χρονολογεῖται περί τό 360—355 π.Χ.

Όπως καὶ τά περισσότερα φύλα τῆς 'Ηπείρου καὶ αἱ Κισσωπαίαι μετέχουν καὶ
στούς αὐρύτερους πολιτικούς συνασπισμούς δηλαδή τήν Συμμαχία τῶν 'Ηπειρωτῶν 343—232 π.Χ., καὶ τό κοινόν τῶν 'Ηπειρωτῶν.. 232—168 π.Χ.

Οι Κασσωπαίοι είχαν αποσπασθεῖ από τούς Θεοπρωτούς, στούς οποίους άνηκαν
γύρω στά 400 π.Χ.

ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Τό 170 π.Χ. ὅτεπτ δικαιοπαθήκε τό Κοινόν τῶν 'Ηπειρωτῶν οι Κασσωπαίοι
τάχθηκαν μαζί με τοὺς Μελισσούς καὶ Θεοπρωτούς μέ τό μέρος τοῦ βασιλείας τῆς
Μακεδονίας Περοέως ἐναπότοι τῶν Ρωμαίων. Μετά τήν ήττα τοῦ Παρσέως στήν
Πύδνα τό 167 π.Χ. δι Αιμίλιος Παῦλος κατέθαβε τήν 'Ηπειρο καὶ κατέστρεψε
έδδομήν της 'Ηπειρωτικές Πόλεις. Ποτέσσο η πόλη δέν έγκαταλείφθηκε ἐπελάσις
τούς κατοίκους της. Στό τέλος διμως τοῦ 1ου π.Χ. αίνανοι οι κατοίκοι της υποχρεώθη-
καν από τούς Ρωμαίους νά συνοικισθούν στή Νικόπολη, η οποία κτίσθηκε από τόν
Οκτάδιο τό 31 π.Χ..

ΦΥΣΙΚΑ ΟΧΥΡΑ

Κατά τόν καθηγητή Σ. Δάκιαρη, δι οποίος προέβη στή συστηματική διερεύνηση τής
διρχαίας πόλης, η θέση τοῦ πολιτικού κέντρου τῶν Κασσωπαίων είναι θεωρήδης από δι-
πομή διαφάλετος, κλίματος καὶ θάσης μέ προσανατολισμό πρός νότο καὶ θαυμάσται δι-
πομή τού 'Αμβρακικού κόλπου καὶ Ιανίου πελάγους.

Κτισμένη σέ μέσος 550—600 μ. πάνω στό αὐρύτερο δροπέδιο τού Ζαλόγγου καὶ
τής ήπιες πλαγιές, η Κασσώπη ήταν πόλη φυσικά δύχρη. Την διερεύνηση θαυμάσται

πολυγωνικό τείχος πάχους 2,30 - 3,50 μ. με δρυσιγώνιες θλάσσεις και περίμετρο 2830 μ. Η βόρεια απόκρημνη πλευρά δινοχύετο μέτρος στά δαπά σημεία και μέδιο ως κρατόδιος.

Η βόρεια πλευρά δινοχύετο μέδιο μικρές ακροπόλεις τίς δύο δεσποτόζουσες καρυάδες πρός τα βορειοδυτικά και βορειοανατολικά δέ ή νότια πλευρά του τείχους έχει έξαφανισθεί στο μεγαλύτερο μέρος λόγω τῶν καταπιώσεων τού δράχου. Μία τοξωτή πύλη πλάτους 2,80 μ. ωφέλεται στή δυτική πλευρά, στό δάκριο τού κεντρικού δρόμου και μίας άλλης πυλίδας 100 μ. νοτιότερα.

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ

Τή βάση τού σχεδίου τῆς πόλης αποτελεῖ η κυρία άρτηρια μήκους 950 μ., και πλάτους 5—5,60 μ., ή όποια σέ μερικό μέρη είναι λιθότερωτη.

Ο δρόμος αύτὸς δύο κώριες πύλες τού φρουρίου και ήταν δαπά σέ τρια χορδά. Βορειότερα σώζονται δύο άλλοι δρόμοι πασάδληλοι πρός τή κυρία άρτηρια, πού διηγούν στό θέατρο. Είκοσι κάβετο δύσμοι πλάτους 4—4,10 μ. διατίρευν τίς παράλιες ζώνες σέ δύο δρυσιγώνια οικοδομικά συγκροτήματα μέστια πλάτος 3,30 μ. Τέλος δηλ., έφαρμοσθεί τό δεύτερο χρονισμένο εύμηγυραμμό ή γεωμετρικό σχέδιο, τό όποιο είχεν έγκατηντεί πρώτες σε Αιγαίνικές απόκινες τῆς Κάτω Ίταλίας από τό τέλος τού ίου π.Χ. αιώνα, διαν ή πόλη έπεκτάθηκε και έξω από τό τείχος στίς νότιες πλαγιές τού δουνού κατασκευάσθηκε ένα δεύτερο πολυγωνικό τείχος μέδιο πύργους και θλάσσεις και περίμετρο 700 μ.

Τόν διό π.Χ. είλανα ο πληθυσμός της πόλης υπολογίζεται σέ 8—9 χιλιάδες κατοίκους.

Η ΑΓΟΡΑ

Η Κασσώπη είχε τά κύρια συστατικά τού πολιτικού κέντρου: άγορά, πρυτανείο και θέατρο. Η αρχαία άγορά, πού χρησίμευε γιά τίς πολιτικές συνελεύσεις τῶν Κασσώπων, δρισκεται στό νοτιοανατολικό τρίμησ τῆς πόλης νοτίως τού κεντρικού δρόμου με χωρητικότητα 6000 πολιτών. Τό 250—200 π.Χ., η άγορά πλαισιώθηκε από τή δύο ρεια και δυτική πλευρά μέδιο μεγάλες στοές και από τήν άνατολική μέδιο μικρό θέατρο, πού χρησίμευε γιά ώδειο και γιά τίς πολιτικές συνελεύσεις τῆς άγοράς.

Μπροστά από τή βόρεια στοά τῆς άγορᾶς δριθήκαν 32 δαμάρια δρυσιγώνια και ήμικυκλικά γιά τούς τιμητικούς άνδριάντες, τά μεγάλαστε τῶν θεών και τά τιμητικά ψηφίτι σημεία τού κονού τῶν Κασσώπων.

ΤΟ ΠΡΥΤΑΝΕΙΟ

Πίου από τή δυτική βόρεια στοά τῆς άγορᾶς βορειότερα αποκαλύφθηκαν από τόν καθηγητή κ. Δάκαρη τό 1912 τά ζεύπεικα τού Πρυτανείου ή καταγωγής τῆς Κασσώπης, πού ήταν ο έπιστημος ξεκίνας τῆς πόλης διότου διέμεναν οι δραχοντες και τά έπιστη-

μα πρδοντα, πού φιλοξενούστε ή πόλη.

Τό κτίριο τού Πρυτανείου διαστάσεων 30X30μ. είναι διεπόμπεδο τού μέδιο πά. δια.

Αποτελείται από μία είρυχωη δρυσιγώνια αύλη διαστάσεων 14X12μ. ή όποια περιστοκύζεται από 4 δωρικές στοές μέδιο 26 δικτάντευρος απύλους δωρικού ρυθμού και 17 δωμάτια από δάθυς γύρω από τίς στοές.

Τούτο είχε και δεύτερο διαρροφο στίς τρεις πλευρές τού κτιρίου με τίδια δρυμά δουρά, τίων στή νότια πλευρά δέν θά υπήρχε διάνα δροφος και έτσι ή ήλιος και ή δροσερός ή νεμος από τή θάλασσα έφθαναν στό έσωτερο.

Τό μεγαλοπρεπές αύτό οικοδόμημα μοιάζει στό σχήμα μέδιο τίς Αιγαίνικές αιγαίνικές κλασσιστικά και Αιγαίνικικών χρόνων.

Σή κάτιε βασιάτιο διαεβρέθηκε και μία έστια (τάκο) και τά λίθινα δάθυα τῶν τραπη. Ζώνη φαγητού σ'έντα από τά δειμάτια υπήρχε διεξαμενή γιά τήν έναποδήκηνση νερού. Τό κτίριο φαίνεται πώς έπισκευάστηκε δρυπτερά, ίσως κατά τό 2ο π.Χ. αιώνα.

ΟΔΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

Στήν ανατολική πλευρά τῆς άγορᾶς αποκαλύφτηκε τό μικρό θέατρο ή ώδειο, πού κτίσθηκε τό 3ο π.Χ. αιώνα μέδιο δυτικό προσανατολισμό.

Τό κοίλο μέδιομετρο 40μ περικλείεται μέδιο έξωτερο περίβολο διαστάσεων 47X25μ, πού κρατούστε τή στέγη τής οικοδομῆς.

Τή χωρητικότητα τού κοίλου του μέδιο τίς 22 σταράς καθηματάτων, μερικά τῶν διπλών είναι λαξευμένα στό δρόχο υπολογίζεται γιά 2.000—2.500 ατόμων, ή δέ σκηνή είναι διαστάσεων 15X7μ.

Τό μεγαλύτερο θέατρο δρίσκεται στή βορειοδυτική πλευρά τῆς πόλης μέδιο νοτια. νοτιοανατολικά και μαγειτική θέα πρός τόν Αιμβρακικό και τά ίδιο πέλαγος.

Τό κοίλο μέδιομετρο στή βάση 18μ και 81μ στήν κοινηθή έχει διάφορος 12μ στό δέν διάζωμα έφθανε κανείς και από τήν έξωτερη κλίμακα, μιά δάλλη μικρή ίσλαντες δρισκεται στή βορειοανατολική πλευρά τού δάκριου διαδρόμου.

Τή δρυγήστρα δέν σχηματίζει πλήρη κύκλο, άλλα τόδο μεγαλύτερο από τό ήμικυκλι.

ο, ένω ή σκηνή έχει μήκος 21μ και κεντρικό κτίσμα δρυγάνιο διαστάσεων 12X18μ.

Γενικά τό μεγάλο θέατρο τῆς Κασσώπης μοιάζει πολύ μέδιο θέατρο τῆς Δαδώνης. Είναι τού ίου π.Χ. αιώνα και έχει χωρητικότητα 6.000 θεατών.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΟΣΠΙΤΟ

Μεταξύ τῶν άρχαιοτήτων τῆς Κασσώπης είναι ίνας υπόγειος θαλαμοειδής τάφος ή ήρωος τῶν Αιγαίνικών χρόνων, πού δρισκεται στή νοτιοδυτική γωνίας τῆς πόλης, γνω.

στήκη στούς σπινερινάς κατοίκους μέ τό διάματα—Βασιλόσπιτο. Ο τάφος λαξευμένος στό δράχο αποτελείται από ένα τετράγωνο βάλανο χάλκικο όφος 383 και στεγάζεται από μιά λημανιδορκή καμία. Στό βάλανο διῆγεται διάδρομος 10μ μήκους και πλά. τους 1,45μ δταν φθάνει κανείς μέ μιά λίθινη σκάλα.

Μερικά ήσαν, δείχνουν ότι πάνω από τό νεκρικό βάλανο υπήρχε υπέργειο μνημείο και είναι πιθανόν κατό τόν καθηγητή κ. Δάκαρη, ότι δέν περάσεται γιά συνηθισμό τόφο, όλλα γιά ήρωα, πού περιέχει κάποιο πρόσωπο σπουδαϊκή ή κάποιο τοπικό ήρωα τών Κάρσωνταν. Ο θάλος χαμάρα δέν δικαιουθεί τό ρωμαϊκό σύστημα, όλλα αποτελείται από καίλους λαξευμένους λίθους.

ΤΑ ΕΡΕΙΠΕΙΑ

Νεπαρξή τών έρειπων τής πόλης διακρίνονται πολλά και σημαντικά γιά τό μέγε. Ήσαν οικοδομήματα, που δέν έχουν διποκαλυφθεί και ή σημασία τους δέν είναι δικόη γνωστή.

Πέρισσοι άρχοντες ή διαστικερική δραστηριότητα από τό Πανεπιστήμιο τών Ιωαννίνων μέ δημιεράλεξ, τόν καθηγητή Δάκαρη και μέ συνεργασία Γερμανῶν δερχοιαλόγων.

Η βαθμιαία διποκάλυψη έρειπων θά φέρει σε φώς πόλη κλασσικών και 'Έλλην' στικών χρόνων και διχαιολογικό ίδιακό, χρησιμότατο γιό. τή μελέτη τού πολιτισμού τών άρχοντων Έλλήνων Ήπειρωτῶν.

ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΟΤΙΑΝΗΣ

1863-1938

'Η στήλη τούτη «Πορτραΐτα τού τόπου μας» δέν μονοταλέται από μένα. Αντίθετα, δινήκει σ' δέλους έκείνους, πού, μέ δυο τό δυνατό δέλο κιληρωμένες έρεμαις, μπορούν νά δώσουν ζωντανά Πορτραΐτα τών έξοχότερων και φυττοπασσιευτικών Προσώπων τής πόλης και τού νομού μας.

Γιά τήν πραγματοποίηση τούτη, νομίζω, δέ θά πρέπει ν' αποκλεισθούν δύναμεις, που στάθηκαν γερά διγκανάρια στήλη ιστορική οίκοδομή τού τόπου μας. Χωρίς και νά παραμεριστούν άλλα, μικρύτερης ίσως δυνατικότερας, που μπορούν διατήσσονται έπαξια νά πούν τό ιστορικό παρόν.

Γίνεται φανερό πώς ή δραστηριότητα τών ξεπορευμένων προσώπων μπορεῖ και πρέπει νάναι ποικιλή. Γιατί, δέν άλλοι διεκδικούν μια θέση στήλη ιστορία, γιατί εύρουν τά δριστή τής έπικρατείας, Ιστάχια διεκδικηση μπορούν νά προσβάλουν και δυοι εύρουν τά δριστή τού έπιστητού, ή απένισταν τάν διάθρωπο μέ τήν πρεταύμενη κατανόηση και διθρά πά.

Κάπω, λοιπόν, τό πρώ το ξεκίνημα τής στήλης, μέ τήν θάπιδα και δεσμοδημητικά πώς κι δέλαι θά διοιθήσουν σ τήν διποκάλυψη και άμφανιστη τών «Πορτραΐτων τού τόπου μας».

'Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΟΤΙΑΝΗΣ, πού γεννήθηκε κι έζησε στήλη Πρέβεζας, καλύ πτερι, δέ γιατρός, ένας μεσκρή διάσημης, από τήν τουρκοκρατία, δέ τό δεύτερα παγκόσμιο πόλεμο. Διδαστηριας έντονης ιστορικής δραστηριότητας και προσφοράς, τάπε πού τάμαστα θεραπείας μπον μικρά, και τά μέσα διάγνωσης μικρότερα. Κι' δεξιή πρωτεύει ή προσφορά του: στήλη δέξεις Σιαγνωστική του Ικανότητα.

Θά μού πήγε: Στόχος, ένας γιατρός νά μπει στά πορτραΐτα τού τόπου μας; 'Ασφαλώς στέκει. Γιατί δέν είναι δένας γιατρός, ένας εδ δένας.'

Στά χρόνια του Γ.Γ. λιγοστοί ήταν έκκιν πού μπορούσαν να σπουδάσουν ή νά μετεκπαιδευτούν στήν Εύρωπη. (τότε συνέβαινε διαριθμός τό φυτέστο, από δ.τι γίνεται στά χρόνια μας). Αφήνοντας λογοπόν τη Βιέννη ή Γ.Γ. βρέθηκε, πρός σπιγμή, στό δίλημμα: ή νά διασχιστεί στή γενέτερα, πασέχοντας τήν ιστρική στό μικρό τόπο τής πατρίδας του, ή νά κατευθυνθεί στήν Αθήνα, δην τών διπλωμάτων οι ικανότητές του, και όπου, δημος καί γιά τούς συγχρόνους του, δινογχούν οι πανεπιστημιακές πόρτες. Όρως, χωρίς πολλή συζήτηση μέ τών έσωτο του, προτίμησε τή γενέτερα. Κι' έδωσε τό μέγιστο τών δικαιοσήτων του, άντακρεζόντες τών πάνω τών αιρεόντων του, που μαραίνονταν μέρα μέ τή μέρη, κι' άγγελην, φορές, στό κατώφλι τοῦ θυγάτου.

Πώς νά μή συμπληθήσε: κακες τών Γ.Γ., πού παραδίνει: τά δικαιότερα δεδια του—τή γένηση του—στόν διθρόστο τοῦ τάπου του; Ότι γνωτίζει και γίνεται δ δεσμότης τής γενέτεράς του, ως τήν δηρα τῆς τοπεικής τάλεων τοῦ κύρου τής διεθρόπτυνης ζωῆς του;

Είπεν ότι: ήταν μην ολιθρώς στή διάγνωσή του. "Ηταν! Γιατί οι διαγνώσες είναι ήταν άμφατες. Τηρεῖτε πολύτερη πού, πιο ό την δινογχητή ένδεξη τοῦ διαγνωστικού (άρρητος γιά τύφο) δ Γ.Γ. Έπειρενε: «και δημος τά πλευρά φανέρωνα πέ διπλησίου στόν τύφο. Και πρόγραμμα. Μέ τή νά δέσταση(ή πρώτη μεταδίχτυρες έσωρι μένη) διεπιστήσθησε δ τύφος.

Είπεν ότι ήταν έγκωμος. "Ηταν! "Όμως δ έγκωμος τού ήταν σύμμερος μέ τήν αύ τογκωσία του. Κι' ένα μυαλό, πάν τοῦ Γ.Γ., δέν μπορούσε νά διπλωματεί και γά δέσταστα. Τών διθούσ: πάντοτε ή δέσταη προσωπικότητά του.

Λέν ήταν δημος μονάχα γιατρός δ Γ.Γ. "Ηταν ή απογήθη έγκωμοτοποίες. Μέ διπλοφρόστη μυήμη, ως τήν προγονογένετη ήλικια του, ήταν δ έγκωμοτοποίες, πού μπορούσε ν' διαφρεγμήσε η διποιοδήπιτε θέμα.

Θημάματι (σάν διεφύρι μέ ηθελ παρέν) πού τών δικαιούθοντα φορές, στίς διπλασίες: τήν διθενών του. Στή δευτεροή (δις πού νά μετι στό απί: γιά τήν δέσταση τοῦ διθούσ: νή) διαπρέποντα σέ πλευρα και στό πολ ποσκόλα θέματα, μέ καταπληκτική ζωή.

Είπεν (δη: χωρίς κωνευγέχεια) δις διποιοδήπιτε προετομαζόταν στά θέματα, πού δια έχει τήν έπαρμένη σ' δομή τών συνδέσμων. Λέν είπεν δη ήθελα από. Θημάματι πού κάποια κριτική ήταν δεδιά μέ μονούσε πονεδές τοῦ Τέλρου. Βλέποντας τό Τέλρους έγκες διδληηη κωνέντες σχετική. Και δέν μπορεί νά πει και τίς πάς ήταν — γιατρός αύτος—προετομαζόγος γιά ένα θέμα μονούσ.

"Ηταν και σπουδαστός, φορές. Κάποτε ήνας Δάσκαλος, (πρόσφρυγας) τοῦ δέσταλε μά διποιοδήπι, στήν διπλά στό «λατρόν», είτε αύτού λατροπεξία, είτε αύτού διασόνη. (διν πραντό.

Σομα διπό άγγος) είχε δάλει δασεία στό γιάτα, Κεραυνός! "Επεινού νά συναντήσει τό Δάσκαλο και κραδαίνοντας τήν διπλασία τοῦ είπε ξμερά: «Δάσκαλε αύτο τήν Αστέ τό «γιατρός» δε θέλεις» δασεία. Κόκκινο ο Δάσκαλος. Δέν τάλημης νά έγκει αύγα. Ο Γερογιάννης μάλα!

"Ηταν δ Γ.Γ. μεγαλωμερής, μέ κυνήσις άργης, τελετονήργουές. Αμετούλητος έμανε διπό τό χρόνο, χωρίς προδιευτική άλλωστη τής ίδιαστηρά οις του. Απόλαυε, διστάση, τό σεβασμό διπό διους. Άκουε και διπό τούς μηδιστόπους, πού είχαν τάστο τό φραχάρια γιά καρπούδι...

"Ανάλαυσε δην τή ζωή του στήν ιστρική. Είχε διληγεί και διστάσης (πολιτικήτη τα δέν είχε, τόν έβγαζαν στό Γερογιάννη) τοῦ «δενεζέλικούς άδηματος». Και δημητρεί ένα διδιαμφοσθήτηρο πέρασμα στήν πλήρη μας. Οι νεότεροι ούτε τόν έβρουν, ούτε μαραζούν νά τόν συλλέβουν, δίχις γλυκαρίνη έντίσταση τοῦ ίδεολόγικού του πλεύστου.

Στήν παρενή έποχή μας θά ήταν ήνας ζένος. Γιατί ή Ισταδίωση (φρέσ άχαληνωτή) θά τόν παρέπεσεν. Ούτε δ θίδιος θ' αντεχει κάτιο διπό τό δάρος τοῦ σημαρενού δδοστρεπτήρα. Όμως, γιά τόν καρό του, ήταν δ Γερογιάννης, δ διαπερμένος Γιατρός ή «άνοιχτή έγκωμοτοποίες», δ δαθής γνωστης τής ιστορίας τοῦ τάπου του. Πού δια δημος τά πήρε μαζί του, μέ τό θάνατό του, γιατί, αύτο, μέ τού μαραζού νά έζηω, δέν έγραψε τί ποτα.

Γιά μᾶς τούς νεότερους, και γιά δους θά μάς άντοντηρουν, διποιελει- και πρό πα: ν' αποτελεί . Ένα ζωντανό «πορτραΐτο τοῦ τάπου μας». Τίρα μάλεστα πού δ θάνατος του έχει τόσο διπομαζούθει χρονικά, δέν πρέπει: ν' αφήνεται δεσπαχός η αμφιβολία γιά τήν κατάπατή του στά πορτραΐτα τοῦ τάπου μας».

Σπύρος Δήμας

ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗ ΝΙΚΟΠΟΛΗ

(ΙΣΤΟΡΙΑ - ΜΝΗΜΕΙΑ - ΠΑΥΛΟΣ - ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ)

MIX. B. ΑΥΔΙΚΟΥ

Σπάνια μία πόλη που γνωστάζει, δικος ή αρχαια Νικόπολη, τόσο παρή και συγχρειμένη δρεπηγλα ζωής, φτάνει σ' ένα πρωτόγνωρο για την δραχα λευκή θύρας δωμάτης και διει ποτέ μία χλιστηρίδα περίπου, για να μήν ξανατεί λει πά...

Τη Νικόπολη θένον ο Ρωμαίος αύτοκράτορας 'Οκταβιανός, για νά «ἀποθανατίσει» την ίδη την, λένε, διπέρα όπλω μά ἀναμέτρημη πού είχε στην 'Ακτια, το 31 π.Χ. με τον 'Αντιό και την περιβόητη βασιλεία της Αιγαίου Κλειστών. 'Ωστόσο οι λόγοι πού διέληφαν την Αιγαίουσα στην θέση της Νικόπολεως ήταν άλλοι· κυρίως πολιτικοί και στρατηγικοί.' Μέ την ίδη του Αιγαίουσου διαμορφώθηκε μά νέα κατάσταση. Κύριος πά δικος της 'Ελλάδος' γιατί έπλευκε σχεδόν της διατάξεης Μεσογείου, και διεριστούσε διό διεκδικήσεις τον πήματου, θέλησε νάγκει προχωρημένα στηρίγματα, για νό θεμελιώσει την κυριαρχία του στην 'Ανατολή.'

Σά μά τέσσαρα περιστήρια χρονίς φωτιά δημιύρδη, για την χρόνια έκεινα, μόνο ένας αύτοκράτορας της παντοδύναμας του 'Οκταβιανού θά διποταλμούσε νά χτίσει μά νέα πόλεια. 'Ο τόπος ήταν γεμάτος μάτια φυσική προστασία. Ήταν αντέρερα σταθήρες

μοναδικοί για την δραστική της κατάλυσης διαρροϊκή, δίχες νερό. 'Έλειψε διάδημα και το ξηρυγχού ίδιαν, έπειταν οι άνθρωποι. Κι αύτό γιατί είχε προηγηθεί η έργωση της 'Ηπείρου όπω την έπαρθημε τον Αιμύλιον Πατέλον πού κατέστρεψε 70 άρτιακοις πλέις κι έπειτα στην αίγαυαλασία 150 χιλιάδες άνδρες.'

'Όκα απέτα τά ξεπέρασε ο Αιγαίουσας κι ήστησε μέρη θαλάσσας γοργό τη νέα πόλη άνιμεσσα μάτια 'Αιμροπολέ και 'Ιόνιο μεγάλη κι μήδεωχη!'

'Οσο η Ρώμη δρισκόταν ισάριμα σ' αύτην κι εύπιεροστε μέ τη μακροχρόνια περίοδο ειρήνης (PAX ROMANA) δέν θεταιπούτες η Νικόπολη διάσους κυδίνους έχθρων έπιβοταλέν. Παρ' άλλα αύτην ιηρόθιμην στά είναισθητη σημεία της τά «πρώτα τεῖχη» τά φρουρά. Λειφανά τους σιδηρώνται διάδημα και μαρτυρούντε μεγάλη της θεσητη.

Τό πρόβλημα τής ίδιας σεις λέθιηρε μ' ένα φοβερό παράτολμο και ταυτόχρονα διεισθίαστο έργο. Τέλος άρθρον α νερά των πηγών του 'Άγιου Γεωργίου, περιγόντας στην δοχή πάνω σέ δύο θαυματίτις γέρμισες, δεογετεύοντας μέ μεγάλη λαξευτή σήραγγα, έβγαιναν στην πεδιάδα του Θεαπολιτικού κι άπο κει περνώντας διά της περιοχές του Λούρου της Λάμαρης και του 'Αρχαγγέλου κατέληγαν στό θιδραγωγείο της Νικόπολεως.

Τόγ πρώτο πληθυσμό τών έδεσμων οι γύρω φταιρεστικές κι διαργανωτικές πόλεις, θίνειν ή 'Αιμροπολί, τό 'Αναστόρη, τό Θύροι, τό Αιμφιλοχίδιο 'Λργος, ή Λευκόδα κι ή μαργινή Καλιδώνα της Αιγαίου.

'Έχουντας τήν άπειροδηστη τέλουσι τον αιτιολοθόρα, δηρού, δικος ήτοι δ Στράβων, «καθ' ίμερον λαμβάνει έπιδο σιν χόραν τε έχουντα πολλήν και τών δι τών λαρύρων κλι-σμάνα» γίνεται σέ χρόνο θραχύ, γύρω στο 20πΧ., ήρθοντε έπονα, ή «έρδα» κι «έπολο», δικος ήγετας στά νομίσματά της, της 'Ηπείρου και της 'Αιγαίουντος. 'Η είναισα τον αύτοκράτορα φράγεται μάτι το δι την ήταν ποτέ η Νικόπολη φωμαράδη διπολιά διλλά διά την δοχή μάτι θειόθετη πολετεία, αιτόνουμη, πού έγινε δεστή στή Δελτική 'Αιμρούτι ονία μέ ήξει ψήφους.'***

Η Νικόπολη δραχκά ήταν μά μεγαλούσιον, πολύδεση, μέ Ελληνοκή ίους φυσο-

* Σ. & 323

** Στράβων 7,325.

*** Παυσανίας X, 38

γνωστά, ὅλ' δχι καὶ μὲν Ἑλληνική χάρη¹. Αέτο φαίνεται δχι: μόνο ἀπό μαρτυρίες στη γνωστήν τῆς ἐποχῆς ποὺ τὴν ἐπουρέθησαν, ὅπως λόγου χάρη δη Πανούσιας, δη Στράβων, δη Πλίνιος, δη Πτολεμαῖος, δη Διον δ Κίαστος κι ὄλοι, ὅλα κι ἀπό τὰ μνημεῖα της ποτὲ καρδιαριών ἀνάκτουν στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου καὶ μελοῦν γιὰ παρασμένα μεγάλεια.

Τὰ μνημεῖα της, θαμμένα τὰ περισσότερα, δυο ἔφερε στὸ φῶς ή ἀγάπη κι ή ἐπιρροή την τῶν αρχαὶολόγων Α'. Φιλιππείρα, Γ. Σωτηρίου, Λ. Όυζάνδου. Σωτ. Δισκαρῆ είναι τὰ καθαροὺς ψευτορά καὶ οἱ Χριστιανοὶ Βασιλικὲς.

Στὴ πρώτη διήρκεια: 1) Τὸ ΘΑΛΙΟ. Μικρό, καρπό, χρωτικόν, θιδρογνήμα καταστατικόν, δυος δειγμοί: ὑπέρτερα αὐτὸν τὸ καθαρόταν καὶ τὴ μερικὴ ἁναστήλωσή του.

2) Τὸ ΘΕΑΤΡΟ ποντά στὴ Συναρτόνα, γνωστό μέ τ' ὄνομα «Κιλιφρί». Ἐπιχωματικό καὶ πνιγμένο σὲ μιὰ ὀργισθεῖσα βλάστηση περιμένει τὸν ἀνθρώποτο, ποὺ θὰ τὸ ζητησάρει στὴ Σωτ.

3) Περάστερα καὶ στὴν ίδια κατάσταση μὲ τὸ θέατρο δρίσασται, τὸ ΣΤΑΔΙΟ ποὺ δέδο τὸ σχῆμα τῶν διορά οθίρη «Καρύβε», τὸ ΓΤΜΝΑΣΤΗΡΙΟ καὶ τὸ ΙΕΡΟ τῶν ΑΠΟΛΛΩΝΑ.

Όπουδήρησε τὴν πόλη καθημένα μνήματα κι ὄλα ἕναρτα τίχνης, ποὺ δη θιος δη Αἴγυπτος ή συγκέντρωση ἀπὸ τὶς γύρω πόλεις ή μὲ διπλάνες τοῦ δημιουργήθησαν νέα δημος: ήταν τὸ χάλκινο σύμπλεγμα τοῦ Εύτιχον καὶ Νίκανα.

Ἄλλα τεκμήρια διορᾶς τῆς Νικόπολεως καὶ κατὰ τους πρώτους Βιβλιογενεῖον χρόνων είναι τὰ ΙΟΤΣΤΙΝΙΑΝΕΙΑ ΤΕΙΧΗ, οἱ ΒΑΣΙΛΙΚΕΣ (Χριστιανοὶ Έκκλησίες) τὸ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟ ΜΕΓΑΡΟ καὶ ἡ ΕΠΑΤΑΗ. Αὕτα φυσικά γνωρίζουμε στήμερα. Ποσός: έφερε τὰ κρύδευτα δάσμη τὰ στάλγητα τῆς ψυχοπολιτείης γῆς.

Τὰ Ιουστινιανεῖα τίχην, μαρφότερα σὲ μῆρος ἀπὸ τὰ φυσικά ὄλλ' δημιάδη κι ἐπιδημικά προκαλοῦν δέος στὸν ἐπιστέπεται.

Ἄπο τὶς βασιλικὲς ἀξιωματούσεων είναι ἔτεινη τῷ ΔΟΤΜΕΤΙΟΤ τράβλιτη, καὶ η βασιλικὴ τοῦ ΛΑΚΙΣΟΝΑ, πεντάκλιτη. Ηθανάς: ήταν ή μητρὸς απολιτικῆς ἐκελησίας τῆς Νικόπολεως. Καὶ στὶς δύο, μὰ θεάτερα στὴ βασιλικὴ τοῦ Δουμετίου σύκοντα, φημιδεστά δὲ ποδαὶ μὲ ποκίλες παραπτώσεις, πολλές φορές σικμαλικές, καταπλιτικής φραδετηρεσ-

Κήπος μὲ κιπαρίσια, διωσινόρροπα δένδραι, πολὺά στὰ κώνους τῶν δέντρων καὶ τὸν ἀρέα, διεσπανός μὲ φύλακα κάθε λογῆς ποὺ τὰ καρπαζοῦν γυμνοὶ ψηφίδες, γηνειορρόποιοι λογαριστές, εἶναι μερικά ἀπὸ τὰ θέματα τῶν φημεδιών. Θαυμάζει κατὰ τὸν ἵπεροδα συνδυασμό χρωμάτων, τὴν κατατύπερχη χίνηση, τὴν διπλή νταστητή μεριμνοποίηση.

Τὴ Ιεράμενη Γ' καὶ, βασιλική (ὴ τελεταία δρίσασται καντά στὸν 'Ασύριαν') ἔχουν ἐπιστηματεῖ, ὅλα χρειάζεται: ἀκόμη πολλὴ δουλειά γρά τέλεια ἀποκάλυψη καὶ μέτη.

Εἴπομε πός ή Νικόπολη ἔχει τὴ σκανδαλισθητή εἰναι τὸν αἰτιολογίου. Αέτο πρόστα καὶ ἔπειτα ή γεννηραϊκή τῆς θέσης ἀνέμεσα στὸν Ανατολή καὶ Δύσην τὰ λιμάνια ποὺ δένθει (ήταν τρία: 'Ο Κόμπος στὸν Μήτικη, δη Πλακές Λαμένας στὴ Μαργαρίνα καὶ τὸ Ανατολόρρεο ἀπέναντι στὴν Αμαραντίνην τετῆ) είναιούσαν τὴν οἰκονομική της ἀνθηση. Επομένου ήταν νὰ τραβῇ ιερὴ τὴν προσοχὴ Ρωμαίων, Ιουδαίων κ.λ. ποὺ συνέρρεαν σ' αὐτή μεταβολιστική την.² Ήταν κέντρο μὲ γνήσιο κομματούπικο χρωματήρα. 'Εστι ξηραγέται καὶ τὸν Αποστόλου ΠΑΤΑΟΤ ή πιστούσαν στὴν 'Αρχαία Νικόπολη καὶ τοῦ φιλοσόφου ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ή μαργάριτονή σ' αὐτή.

'Τηρήξαν πολλοί ποὺ ἀμφισβήτησαν τὸ πέρασμα τοῦ Αποστόλου τῶν Εθνῶν ἀπὸ τὴ Νικόπολη. 'Αλλὰ ἔχουμε τὴν προποτική του μαρτυρίο. Γνωρίστε στὸν Τίτο, τοῦ λέτι: διτὶ σκυτεῖς νὰ παιδεύσεις στὴ Νικόπολη: "Οταν θὰ στέλνω τὴν 'Αρχαγάδα σὲ σένα η τέν τοῦ Τυχικοῦ φρόντηρα νὰ θέλεις σ'" ήμε την Νικόπολη γιατὶ ἀποράσσω: 'καὶ νὰ περάσω τὸ χρεωμάτων.' Άλι μιτρούμε νὰ δεχθούμε πός μὲ τὸ ὄνομα Νικόπολη γονιτού κάποια ἄλλη πέρα ἀπὸ τοῦτη τὴ Νικόπολη τὴ δρήη μας.

Σ' αὐτή τῆς βεβαύθητη μάς διδηγεῖ ὀσόμα η γνωστή πώ: δη Παῦλος: ήταν μεγάλος ορματοτής καὶ μεγάλος μαρχητής. Γνώριζε τὶς Εγραινίες καὶ ποὺ σημάδει.. Στοχὸς του τὰ μεγάλα δοτικά κέντρα τῆς ἐποχῆς του: 'Αντιόχεια, Κύπρος, Επιρροές, Θεοσοδοτικὴ Βέροια, Αθήναι, Κόρινθος, Ρόμη μὲ τὰ διπλάνα δὲ φρούρια νὰ ἴναμετρηθεῖ. 'Ηξερε πός δὲν ἐκπορθήσει πρότια αὐτὸν τὰ κάστρα τοῦ δημοσίου κάστρου, πός δὲν ἀποτεθεῖ ἔκει η πρώτη ζήμη, πός δὲν ωιζούντε ή λογοτού θεοῦ τίκνατα θ' ἀπίστει καὶ στὴν θυδογόρα. Ήποτε λοιπόν θὰ ἀγνοήσει τὴν ἀρχαία Νικόπολη, τὴ δοκή μις Νικόπολη τῆς Ήπείρου, ποὺ ἀπλιούσταν ἀγέρωνη, πολυθόροβη, προσληπτική στὸ πέρασμα του γιά τηλεστη; 'Αλλαστε δη Νικόπολη θὰ είχε καὶ τὴν διαφοραίτητη γιά τὸν Παῦλο ιστοδομή, τὴν Ιουδαϊκὴ δημιαδή Συναγωγή. Αέτο εἶναι σχεδόν δέδασμο, γιατὶ Ιουδαῖοι, τῆς διασπορᾶς θιηροχαν πολυτοῦ -καὶ διατηρούσαν τὴν Ιδεοτυπία τῆς θρησκευτικῆς τους ζωῆς³'. Ετοί θιηροχαν πολυτοῦ -καὶ διατηρούσαν τὴν Ιδεοτυπία τῆς θρησκευτικῆς τους ζωῆς³.

* Ττ. γ. 12

** Α. Φιλιππίδη: 'Ιστορία τῆς Αποχής τοῦ Χριστοῦ σελ. 464

γονός δια δρόπερα δι 'Ωριγένης ζήτησε γά δρεῖ στήν μοχώια. Νικόπολη μεταρρύσεις τῆς Παιδείας Διαθήρης.'

Κάποια λοιπόν 'Εγγατια 'Οδός ή κάποιο ἀλεξανδρινό καράβι θα ἔφερε τὸν Παῦλο στή Νικόπολη, πώς με τῇ φωτιά τοῦ προκρήτη καὶ τῆς ὑπεροβολία τῆς ἐνάρετης ζωῆς του θὰ συστησεῖ τὰ ίδαικα τῆς πιστῆς, τῆς ἐπιπόδας καὶ τῆς ἀγάπης, ἀλλά μὲ νέο περιχόμενο, μὲ κανονισμούς πανοδοκίες καὶ ὄρόματα. Θὰ ριχθούν καὶ ἔδω οἱ πρώτοι σπόροι σιναταριού, γιὰ γά δριμωθούν αἱ πελάρια δέντρα οἱ αἰώνες ἀλήθειες τοῦ Εὐαγγελίου τῆς χριστοῦ, ποὺ θὰ δεχθούν, ὑστερα ἀπό πολλούς αἰώνες, κατω ἀπό τὸ δροσερὸ τους ίσιο ὄλευτό τὸ μαρτυρικό μας 'Εθνος.'*** Θ' ἀντηχήσουν καὶ ἔδω τὰ λόγια των: «Εἰστε ίσιοι ὄλευτοι τὸ μαρτυρικό μας 'Εθνος...» Οὐλὴ ἡ παραρχὴ σας, τὸ πνεῦμα, ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἡς φυλαχθοῦν ἀμεργόδιαστα ὡς τὴν Μενονή τοῦ Κυρίου...»*** «Εἰστε ἡ χαρά καὶ δι πέρανός μου...»***

Στοὺς ίδιους δρόμους, στὶς ίδιες στοές, ὑστερα ἀπὸ λίγα χρόνια μετά τὸν Παῦλο θὰ δηδάξει τῇ φιλοσοφίᾳ του δ ΕΙΠΚΤΗΤΟΣ.

Γεννημένος δοῦλος στήν Τεράπολη τῆς Φρυγίας δ Επίκτητος γίνωστα 50 μ.Χ., με ταφρόθρητα στή Ρώμη ποὺν νέος καὶ δυσσασ, ὄντας ἀκόμη δοῦλος, τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ απερχού φιλοσόφου Μουσώνου Ρούφου. Μετά τὸ θάνατο τοῦ δασκάλου του αὐτὸ θὰ είχε σημεῖ τῷν ἀπό τὸ 81 μ.Χ. δ Επίκτητος, ποὺ είχε ἐν τῷ μεταξύ ἀπελευθερωθεῖ διδασκε σταγή φιλοσοφία στή Ρώμη, ἀλλὰ ὑστερα ἀπό ἓνα γεγονό διωτῆμο φιλοθεματικῶν, ἀπέρο λόγων καὶ φιλοσόφου, ἐπί Διοκλητιανοῦ τῷ 294 μ.Χ. δ Επίκτητος δέξιοισθητε ἀπό τή Ρώμη καὶ ἐγκαταστάθητε τελικά στή Νικόπολη.*** Η ἐκλογή θὰ ήσαν διωδήρηστοι δικῆ του 'Εδω θὰ παραμείνεις ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του (125 μ.Χ.), τριάντα περίσσου χρόνια. Ο Επίκτητος δέν ἔγραψε κανένω ἔργο, «Προτιμοῦσε νὰ ἐνστραμώνει τὴν οὐσία τῆς φιλοσοφίας μὲ τή ζωή του καὶ νά ξιτυκάς καθημερινά τίς συνειδήσεις τῶν ἄλλων μὲ τὴν προφρορικὸ λόγο την διας καὶ μὲ τὸ ἐμφυγωτικό παράδειγμα.»**** Ο Επίκτητος ἔχει οὐσιώματα φιλοθερή διωδήρητα μὲ τὸ Σικελίτη. Ξενοφώντας γιὰ τὸν Επίκτητο στάθητε ο μαθητής του Φλάδιος 'Αρραγάνης, πικροπιάτης καὶ σιτός (ἀπό τή Νοσομήδεια τῆς Βιθυνί

ας) ποὺ ἱκούσει τή δημαρκαλία του στή Νικόπολη καὶ ζητεῖ τὶς διατάξεις των φιλοσοφικῶν σπουδῶν στή έργα - «Ἐγχειρίδιο, καὶ διατριβές», ἵστα ποὺ διεθίστηκαν πολὺ καὶ στηρίζειν συνειδήσεις σε μόρες δύσκολες καὶ ποικίλεσσαν γόνυμα ήμεσο διάλογο.

Ο Επίκτητος χαρακτηρίζει στρια καὶ εἶναι: «δ καὶ' ἔξοχη τὴν σπουδὴς ἡμικοδέλπανος καὶ ἀπόστολος μέγας τῆς ἀνθρώπεινς θεωρείας.»*** Τὸ πιθεὸς του γά την θεωρεία πηγαίζει καὶ ἀπὸ τὸ διτι γιὰ πολλὰ χρόνια ἴστηρες δοῦλος καὶ ἀπὸ τὸ σπάνιο δουλεῖα διανεμεῖ τον

Η φιλοσοφία του ξεκινᾶ ἀπό μιάδιπτορή διάκριση τῶν δυνατῶν στὰ ἡρ' ἥμεν καὶ τὰ οὐκ ἡρ' ἥμεν». Στὸ Α' κεφάλαιο τοῦ «Ἐγχειρίδιου» λέει: «Τὰ (πρόγραμμα) τῶν κώδων ἄλλα είναι στήν ξενοδία μας καὶ ἀλλὰ δέν είναι στήν ξενοδία μας. Τῆς ξενοδίας μας είναι ἡ γνώμη μας ἡ διάλειξ μας, ἡ ἐπειραμα μας νὰ ἀπολαύσουμε, ἡ προσπάθεια ἡ ἀποφύγοντα, μὲ μιὰ λέξη δαι δέν είναι τῆς δοκῆς μας ἐνέργειας. Ο διθρωτος λοιπῶν είναι ἴποκειμένο ἴστωλο, τὸ τοπεθόρηστο καὶ αὐθυπενθυμη μὲ ἀπελάλυκτη ἀξιοση τῆς θεωρείας του ἀγνόειν στὸν κώδωνα.»***

Γιὰ τὴν ἡθικὴ ἀποκήη τοῦ ἀνθρώπου ὑπέροχου τρεῖς «τίτοι». «Εἶναι θεῖνος πρώτα μπον δεσπόζει ἡ κυριαρχία μας πάνω στὶς ἐπιθυμίες πνεύμενον τὰ πάθη είναι δι χρόνος, ἐπιτει τῆς σιμπαρεφροῦς, τοῦ απαθήραντος» τοῦ ἀνθρωποῦ ποὺ διεδηλώνεται μὲ θετικῶς ἐνέργειες ἡ ἀρνητικές στάσεις καὶ ἡ περιοχή τῶν «συγκαταβέσσεων».***

Ο ἀνθρωπος ξεχωρίζει ἀπό τὰ ἄλλα ζῶνα μὲ τὸ λογικὸ του. Τοῦτο ξερντεῖς δις διηγή του πρέπει νὰ φθάσει στήν καὶ τάσσηση τῆς «ἀπάλλειας καὶ τῆς ἀταραξίας» ποὺ προσφέρουν τὴν ἔρεστή θεωρεία καὶ τὴν εἰδομενά διειστοχεῖ. Θὰ πρέπει νὰ δέχεται δι θυρωτος μὲ ἀπάλλεια διετς τῆς ἐνδιλαγές τῆς τέχνης, φράγετ, ταπείνωση, πόνο, στάρηση ἡ γατημένον προσώπων, θάρητη καὶ τὸ θάνατο.

Η φιλοσοφία του είναι δι θύτετα. Επηρεασμένη δι τὸ Χριστιανικὸ κήρυγμα του Παύλου, έτοι ποὺ γίνεται: σε βαθύ μαζ ὀλοκληρωμένη, ιδιαίτερα, έτοι ποὺ νὰ παραχθεῖ τῶν μαθητῶν του δι: μόνο στήν ξεκόντα ἐποταγή τῆς θέλησης τους στή θέληση του

*** Εύστροιος: 'Βασιλ. Ιστορία, 616, ΣΤ, 16 Β.Ε.Π.

**** 'Ελλην. Δημιουργία: Τόμ. Ζ' σελ. 896

***** Α' Θετ. ε', 5 καὶ 28

***** Φθιπ. 6', 1

***** ΕΠΟΧΕΣ τοιχ. 10 σελ. 86

***** Ε. δ.

***** Ε. δ.

***** Ε. δ. σελ. 87

***** Διάτριψ 111, 6, 1 - 2 —

***** Διράντ: Πατρικ. Ιστορία Πολιτισμού τέμ. Γ' σελ. 873.

Θεοῦ, ἀλλά καὶ νόμιμον ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμον.*

Ο Θεός παραγγέλλει: «Μέλα γιὰ μένα. Καὶ ξέρεις τί σημαίνει νά μπορεῖς νά λές: 'Ο Θεός μ' ἔστειλε στὸν κόσμο γιὰ νέμα; σφραγίστης κι ἀπολογητής του γιὰ νά λέω στοὺς ἀδύοκτοντας πώς οι θύλακες τεῖς κι οι φόβοι τους είναι μάτωσι... Χρησμοκοπίσθρε με στὸν Εζῆς ἀπός θέλεις. Θεῖ μου. Είμαι δωδές σου. Λί σου ζητοῦ ἀπολλαγὴ ἀπό τὸν πόνο νά φαίνεται: σιωπό σε Σένα! Οδηγήστη με δευτού θέλεις. Ντέσε με μ' ὅπιον ένθιμα θύλεις!'' Πόσο θημίζουν τά λόγια των τόν Ιερό Λόγουστίνο!...

Ο ἄνθρωπος σι ἔσχατη ἀνάλυση «εἴναι ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ!*** Φυσικά δ' ἄγ. Θραύσος στὴν πνευματικὴ τὸν ἴστοστον γιατὶ γιὰ τὸ σῶμα μᾶλλος μὲ περιφρόνηση ἀλλὰ λατεῖον ἀναγράφεται. «Τὸ σῶμα λέει: «Εἶναι τὸ χειρότερο καὶ τὸ πιὸ πειραμέφρο ἀλλ' ἀλλὰ τὰ πράγματα... Εἴναι ἐκπληκτικὸν γ' ἀγαπῶμεν ἓνα πράγμα μὲ τὸ δόπιο καθηγεριῶν καὶ νομῆμα ἑνὸς περιέργεις πράξεις. Γεμίζει αὐτὸν τὸ σωμαῖ καὶ ἔστιν τὸ ἀδειάδω... ἵπαρ. γιὰ χειρότερο πράγμα!***

Μᾶς ἐντυπωσιάζουν κάθε φορά ταν ἐπισκεφτόμαστε τὴν ἀρχαὶ Νικόπολη, τὰ δυνι τὰ σεῖρη, τὰ κομψά ψηφιδωτά, ἡ πλευρήτης τῆς γένεταικῆς τέχνης ποὺ βλέπουμε στὸ σπουδεῖνα ἀγάλματα, γιατὶ ἀγνοοῦμε τὸ ὀπεραρτεῖο μικρὸ, τὸν κομψὸ λόγον, τὴν ήθικὴν ἀριστοτητὴν τῶν μεγάλων τῆς φιλοσόφου. Αὐτῆς τῆς σκέψης αὐτοῦ τοῦ λόγου παραβέτων, μὲ μερικὰ δείγματα παρέμενα ἀπὸ τὸ ἀγγειαρίδιον σὲ παράφραση Σ. Δέλτα.

Μή γυρεύεις νόμιμον τὰ πράγματα δικοὺς τὰ θύλακες, ἀλλά θέλε τὰ πράγματα δικοὺς γίνοντας, καὶ θά τύτυχησεις. Κεφ. Η'

Σὲ κάτε τὶ ποὺ σημειώνει, θημήσου νόμιμᾶς στὸν ἔστιν σου καὶ νόμιμεῖς ποὺ δύνειται ἔχεις μέσα σου γιὰ νά τὸ ἀντεμετωπίσεις δῶμας πρέπει. «Αν δεῖς έναν δροῦ ο ἡ μάνι ὥραια, θά εնρεῖς κα τάλλητη δύναμη γιὰ τὴν περίσταση αὐτῆς, τὴν ἐγκρίτεις ἀν πονεῖς, τὴν καρτερίαν ἢν σὲ κακολογοῦν, τὴν ἀνεκτικότητα. Κεφ. Ι'

Θάνατο καὶ ἔχορια καὶ δῆλα ποὺ φάνενται φοβερά, λογάριαζε τα κάθε μέρα. Περισσότερο ἀτ' δῆλα τὸ θάνατον μ' αὐτῷ, ποτὲ δέ δῆλα σύλλογοι θεῖς τίτωτα ταπεινὸν σῆσε θύλακομέρεις τίτωτα μὲ ἀπερθιόληρ. Κεφ. ΚΑ'

* Ε. δ. σ. 575.

** Διατριβές I, 29 καὶ II, 16 καὶ III, 24

*** Ε. δ. II, 4, 11

**** Απόστολος 54, 94

· · · Ορκοὺς μή δίνεις, ἵνα εἰναι δυνατὸν ποτὲ ἀν δέν εἶναι δυνατόν, δῶμα μπορεῖς νά τοὺς ἀπορεύγεις. Ἡ «Αν Βίσσον καὶ σὺ καταγγελλοῦν δῆλο τόδε σὲ κακολογεῖ, μέρη ἀπολογιστῶν γι' αὐτὰ ποὺ εἶστε ἀντίστοις σους τὰς καλύτερον: Δέ γνωρίζεις δίβανα τὰς ἀλλεῖς μου κακές θεάστητες, γιατὶ δέν θά θεγκ μόνο αὐτό. Κεφ. ΛΓ' 5 καὶ 9.

· · · Εἶναι σημεῖο ἡθικῆς προστυχῆς τὸ νά δοχειάσου πολύ μὲ τὸ σῶμα σου π.χ. νόμιμάζεις: ἴπερβολικά, νά τρως ἴπερβολικά, νά πίνεις ἴπερβολικά καὶ τὰ τέσσα. Αὐτὰ πρέπει: νά γίνουνται ὡς πάραγα! Ἡ προσοχὴ ἀπῆ πρέπει: νά στρέφεται στὸ πνεύμα! Κεφ. ΜΑ'

Τέτοια ἀναστίματα, τέτοιες μορφές μεγάλες σύν τὸν Ηλένο, σύν τὸν Ἐπικτηρο φιλοξένης ἡ ἀρχαὶ Νικόπολη, καὶ κίνες μὲ τὴ σκέψη τους τὴν γαλαζρούν μὲ νόματα οὐδαίνια.

· · · Η ἀνοδικὴ πορεία ὁμηρῆς τῆς Νικαπόλεως φτάνει γύρω στὰ τέλη τοῦ 4ου μ.Χ. εἰ. ἀνα, περίπου. Συγκαρεμένη μετά τὸν Αλβανοτο καὶ στὸ χρόνια τοῦ Διονυσίουν, μὲ τὴ νέα δουκητικὴ διαιρεση, ἡ Νικόπολη πρέπει μά πρώτη θέση ὡς πρωτείουσα τῆς Ἡπείρου πού γενογραφεῖ δέν εἶχε τὰ σημερνά δρια, ἀλλά πειλάμενε καὶ τὴν Ἀσαρ κενέα καὶ τὰ νηρού Κέρουντα καὶ Ἰθάση.

· · · Στὰ χρόνια τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἡ πόλαι «Ἡπείρος χάνει τὴν πότνιασκεια τῆς καὶ γίνεται μέρος τῆς ἱεραρχίας τῆς Ἀχαΐας. Αὐτὸν δέ σημαίνει πώς ἡ Νικόπολη χάνει τὴν αἰγλὴ τῆς.

· · · ἀμητὴ δρίσκεται καὶ ἡ Ἐκσηνία της, δῶμας μαρτυροῦν καὶ τὰ ἀρέσκια τῶν ιερῶν Ναῶν ποὺ σώμηραν (οἱ πορίτριες Βασιλικές της ποὺ ἀκαρέωνται πιὸ πάνω) καὶ ἡ ξεχωριστὴ μνεῖα ἐπισπάλων της ποὺ πήκαν μέρος σὲ Συνάδους Ταπεινής καὶ Οικουμενικῆς τῆς Ἐκκλησίας μας. Ο Ηλιόδορος λ.χ. παραδρεύεται στὴ Σύνοδο τῆς Σαρδηνῆς τὸ 342—43 μ.Χ. καὶ δὲ ἐπίσκοπος Δονάτου στὴν Γ' Οικουμενικὴ Σύνοδο στὴν Ἐφέσο τὸ 431 μ.Χ.

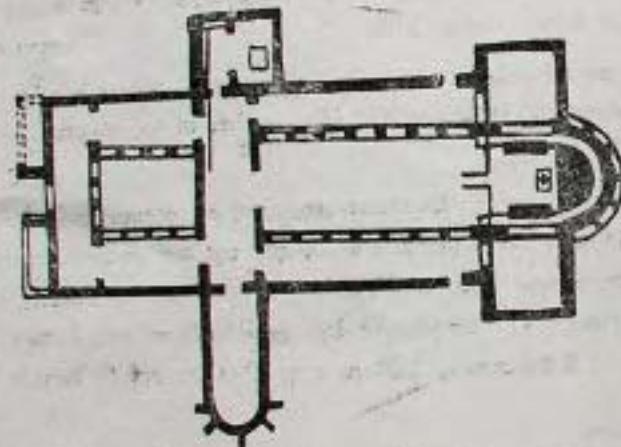
· · · Γιά τὴν Νικόπολη ἔδειξε ἔνα θεάτρο ἐνδιαφέρον διατομέριος: Τουλανός. Διέ θυσε σημαντικά ποσά γιὰ τὴν ἀνακαίνιση τῶν θεάτρων της. Ήστέον λίγα χρόνια μετά (375μ.Χ.) ένας πειρατός, κιβωτικός σχεδὸν γιὰ τὴν Ἐλλάδα, καὶ μά ξεδρομή τῶν Βηρυγύτων μὲ διχτηρὸ τὸ 395 μ.Χ. δημιουργοῦν τὶς πολὺτις φωγμές καὶ φέρουν τὰ πρότιτα πλήγματα εἰς τὴν λαμπτόν πόλεν.**

* ΕΔ. Μητιζάλεκη: Νικόπολης σελ. 9.

** Κ. Παπαρρηγοπούλου: «Ιστορ. τοῦ Έλλην. Εθνους» B σ. 28

Ο απότιμος του Βιζαρτίου Ιουστινιανός, στήνωρος πολεμού του νά ψράξει την εποδό του Γέρειον τῆς Ιταλίας στην Ελλάδα και άλλ' έδωσε ουτό Βιζαντίο, φόρων για την δυνατότητα και δεκτικότητα των θρησκευμάτων της. "Εγώ: Ήψησες νέα τείχη, του φέρων τό δόνομά του και πάλισσα μέχρι σύρεσαι, όπως είπαμε, Δερέφωρα και έπιβληται. Αλλά ούτις δέν άνθεψε τη βούλησα τῶν δειρόροφων βαρβαροχειῶν λαῶν. "Ετοί κατά τό μέσα πολέον τοῦ δινού αιώνα μ.Χ. οι Γέρειοι λεηλατοῦν τὴν "Ηπειρο καὶ κατ' ἔξοχὴν τῆς Ναυπάκτου.

Τόν 9ο και 10ο αιώνα μ.Χ. ξέρουν τοις έπιδομές Βασιλέων ποιοι προσάλεσαν με γέλιας παταρροΐς και δόργησαν τὴν ΝΙΚΟΠΟΛΗΝ σὲ μαρτυριό χωρίς θετίδα άναιλητής. Και στά μέσα τοῦ 11το αιώνα ήρθε ο άλοκληρωτικός της άρτανιμός. Από δέ, και πέρα μένο γά δρεπτοι ήτι μελούν, δοοι τὴν έπιστρέψαν ταῦ!....

Ελ. Μαντζάδη: Νικόπολις σελ. 11—12

Η ΚΑΤΩ ΛΑΚΚΑ ΣΟΥΛΙ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ '21

Έξέγερση τῶν χωριών τῆς κάτω Λάκκας Σουλίου, μάχες στά Λέλοβα κατά τῶν Τούρκων και χαλασμός τῶν χωριών τῆς Λάκκας τό καλοκαίρι τοῦ 1822.—

ΟΔΥΣΣΕΑ ΜΠΕΤΣΟΥ, διδασκάλου

....Και έφερόντος μέν ο Χωροῖς πλαστὸν διαρθρώσιον τό λαός τῷ προσανέσχον τον, έγγνωμενος . . . ίππος τὴν άπόδοσιν τοῦ Σουλίου σεν τῇ αἰγαίνωμι και πάσιν ταῖς πρὸ τοῦ 'Αλῆ κτείνεσι τῆς Θρυσσούδιας, οἱ Σουλιώταις ὅμως καὶ οἱ Λασκαρίνοι τῶν Ιδαίων, οἱ ζέλινοτοί, έπιλαθόμενοι και ίππος τῆς οὖης Ελλάδος μαχθύντες, άπερσαν τὴν πρότισιν ἐκείνου και ήρωας διάρχοντος.
(Γιανν. Λαμπριδη: Σουλιωτικά).

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γιό την καλύτερη κατατάσσον τοῦ άναγνώστη θὰ προσθέσουμε στὴν ἀρχή τά σημαντικά ιστορικά πυγμάντα τῆς περιόδου ἐκείνης, με μεγάλη σημασία.

Τό Μάιο τοῦ 1820, δὲ Ακή παύσις τῶν Ιουανίνων Θυμείθρων ἀπό τὸν τόπο τούτῳ Μαχμούτ Β' φερμανῆς (πανοπάτης). Τό Σεπτέμβριον, τοῦ Ιδιου 26 παρό-

τες, μέσης γηραιότητας, αποκαθισμένη την Αλή, Τσαμάζη πιστά ή Πασόβατη (τουρκικά: Καζά), δεσμώτης μέσης γηραιότητας, αποκαθισμένη την Αλή πιστά.

Οι Σουλιώτες, που είχαν γλυκάνει από τους πολέμους τον 'Αλή πιστά, είχαν καταφύγει, μέση το 1803, στα γειτονικά Τερτάνηρα, όπου οι περιουσιώτεροι ζωντανοί μέτροι, μόνο επειδηματικούς ήταν μηδερόρος στό στρατό της Ιόνιας Πολιτείας ή σέ στρατιωτικούς πολέμους δειπρόβορον μεταγενέτων εύρωσταράν ηρωεσιάν. Ελάχιστοι ήταν οι εισιτούντες και ήταν έτεινοι, που είχαν διαταλεῖσθαι τα δύτια και έργιζονταν σε άλλα έπιπλα γηγέμιστα. Στα Τερτάνηρα τοις δρήκινοι οι ιερότεροι της Φιλ. Επαρχείας και μέτρων στα Επαναστατικά της σχέδια των Ισημερίτων και Εξιεπότερων άπ' αὐτούς.

'Ο σούλιτας στό διάταγμα, που έβεδεσε για τὸν ἀποτάτη 'Αλή πιστά, κατηγόρησεν δρό, που έγραψεν δι: οι έξοδιστοι Σουλιώτες μπροστὴν γά πάρουν τὴν πατρίδην τους καὶ τὸ πολὺ τοὺς φροντοῦσιν καὶ λ. π. προπόμπει, ἵνα βοηθήσουν, μέτρον τούς, τὸ οικλατικό τοῦ Πασόβατη γά έξουδετερότερος τὸν 'Αλή πιστά. Γά τοῦτο, μὲν στα, ἐ σούλιτον έξουδοδότηρος τὸν ιππονιώναρχο τῆς ναυτικῆς τοῦ μοίρας,' που ίστελε νὰ προτολεῖ τὸ Ηπειρωτικά παραμύλινο γά νὰ μην έφοδάσθαι, μέτρον θάλασσα, ὁ 'Άλης καὶ γά νὰ καταλάβει: τὰ παραθιλάσσοντα θάλατον κόστραν νά έρθε: σ' ἡ παρῇ μὲτρούς Σουλιώτες, που ζόδεν οι σπουδαιότεροι: ἀπ' αὐτοῖς στήν Κέρκυρα, γά νὰ καμε: τὶς ισημερίτητες προπομπονέας.'

Τὸν καρό ποὺ δ' 'Άλης χαριστηρίστηρε ἀποστάτης καὶ φανότων ἐπικέμενη γά σύρρουση μετεξήν σούλιταν καὶ 'Άλη, ή μπαρχη τῆς Φιλ. κλης Επαρχείας είχε γίνει γά τη στὸν σούλιταν, δη: δημος καὶ δικαστός πού έπειδηντα. Τό γερονός τοῦτο ἀντιτίχνησε τῆς Επιτρόπους τῆς, γιατὶ ίστορος κένθυνος νά μάθει: δι σούλιτας καὶ τὸν σοκό καὶ νά προσει αἱ σύλληγες μέλην τῆς, που ζόδεν στήν έπικράτεια τού. 'Επειός δέ' αὐτὸς οι Επιτρόποι τῆς θεάσηραν τὴν ἐπικέμενη σύγκρουση σούλιταν καὶ 'Άλη σάν τὴν πού κατέληγη, γά τὴν παρίσταση, εἰναρκία νά κηρυγγεῖ ή προς τομιζόμενη ἀπ' αὐτῆς ἔποιν. στην. Γά τοῦτο καὶ δραστηρεύονταίκρον. 'Επεινεν διπρόσπους τῆς στὴν Ρισοία καὶ προκόπερε τὸν τίτλο τοῦ 'Γενικοῦ Αρχηγοῦ τῆς Επαρχείας στὸν 'Άλεξανδρο Τψηλοντη, ισταποτή τοῦ Τσάρου, δι σούλιος τῶν δέχτηρε τὸ Μάη τοῦ 1820. Ο Γενικός ἀρχηγός μὲ τὸ Επιτελείο του κατάρτισε, μέχρι τὸ Σεπτέμβριο τοῦ ίδεου χρόνου, τὸ 'Γεν-

* Η μοίρα έκανε τοῦ Μούρτου ἀποτελούντων δέκα ή δι πολεμικά πλοῖα, ναυλοχοῦ σε δέ στο φυσικό λιμάνι τοῦ Μούρτου, κοντά στήν Πάργη. Τό λιμάνι αὐτὸς ο Θουκιδῆς δημιούργησε Σύβοτα.

κό σχίδιος * Επαναστατικής δούλιος. Μέ τοῦτο πρεβλέψει πάγια σπουδαῖς: Ενέργειας, διπό τῆς διπούς δύο ἔργοτα νά ἀποτελέσουν τὸ προϊόντα. Δημάδης οι δύο ιστίνες: Ενέργειας, εἰ νά προηγγιθούν τῆς κηρύξεως τῆς Επαναστάσεως στὸ Λεύκανθρο τῆς, τὴν Πλευρόνην. Πρόβλεπον έπαναστατική στήν Ηπειρο και στὶς παραδοσιάδες Ηγεμονίες μᾶλις δύο και στρατιωτικές δυνάμεις αὐτοῦ. 'Ετοι: Ήδη μποροῦσε και τὰ κηρυγμάτα και νά έδραι οὐδεὶς ή Επαναστατική στὸ έπικειμένο τῆς, τὴν Πελοπόννησο. Γιά το σκοτικό αὐτὸς συνέφερεν οι Επαναστατικές προκαταμονικές έκπτε, Ενέργειας δη: μάλιστα νά έμφαγον ταρίτσα και κατά τὸ χρόνο, που θά συνεχιζόταν ή σύγκρουση τῶν σπουδάνων μὲ τὸν 'Άλη, διλλά και νά ήταν δυο μποροῦσαν περί έγινον, γά νά κρατοῦσαν δύο τὸ δυνατόν περισσότερα χρονικό διάστημα.

Οι Σουλιώτες, θυτερό διπό τῆς άποφατητῆς συνεννοήσας, θεώρουν μοναδική τὴν προσπλαρηγή νά έρθουν στό σούλιτινο στρατόπεδο νά πολεμήσουν τὸν 'Άλη **

Γιά τοῦτο, τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1820, 224 Έναστο: Σουλιώτες άποδιβόστηκαν στήν Ηγεμενίτου και ήρθαν στήν Πάργα, διπό πολύρροχην, διπό τὴν ξηρά, τὸν φρούρη χό της Μούραμετ, έγγονό τοῦ 'Άλη πιστά και τὸν έξανάγκαστον νά παραδοθεῖ στὸν Τσάρο και ιστονιώναρχο τῆς ναυτικῆς μοίρας, που ναυλοχήστη στὸ Μούρτο, (ἀρχαίο λιμάνι τοῦ Συβότων). 'Τοτεροι ήρθαν και πολιόρκησαν στήν Πρέβεζα τὸν φρούρωρο τῆς Βελῆ πιστά, γιά τοῦ 'Άλη, δι διπούς έπιμετέ δι: και δι γά τον στήν Πάργα και δι μέλερός του στὸ Μπεράτι. Κατάπιν πέρισσους διπό τῆ Λάσκα Σούλη, διπου έπειξαν κοντά τους μερούς και έγιναν περίπου 500. 'Όλος ιστευθινθήτηραν στό στρατόπεδο τοῦ Πασόβατη. 'Εβδελεσσον τῆς σχετικῆς σιωπωνίας γά τὴν διπόση τοῦ Σούλη, τὴν έκδιωξην τοῦ φρούρου τοῦ 'Άλη πιστά, Μούρτο Τζάλη αὐτὸς τὸ φρούριο τῆς Κιάφας, τὸν έφρασαν τους μέ πολεμορόδια και τὴν μισθοδοσία τους μέ 100 γρόσια τὸν μῆνα γιά κάθε Σουλιώτη

* Βλέπε σχετικά στὸν Α' τόμο τοῦ βιβλίου «Διαβίτιν Ιστορικά» τοῦ 'Ι. Φιλήμαρκος.

** Ο Λ. Κουτσούκης γράπει: διπό οι Σουλιώτες δέχτηραν νά πολεμήσουν στήν Ηπειρο γιά τὸ συμφέρον τοῦ 'Εθνος μας και μάνος, έγινε δι Χρ. Περιουσός γράφει δι: μέχρις διπου ήρθει δεύτερος (ἀρχής 'Απριλίου 1821), οι Σουλιώτες μάργαντες γιά τὴν διπλευθέρωση τοῦ Σουλίου και τὴν διπόση διπού τὸν πολὺν προνοέδιον, πού είχαν

βλέπε τὰ διδύλια Γεν. 'Ιστορία ΖΕΔ. 'Επαναστάσεως; Λ. Κουτσούκης και 'Ακαρνηνος νεώματα πολεμική Χρ. Περιουσόδ.

ένοτο, κι ἀμέσως δόχισαν νά πείρουν μέρος στήν πολιτοφυΐα τοῦ 'Αλῆ. 'Ανάγκασαν τοῦ 'Αλῆ, μέρος αἱ λίγες μέρες, νά κλειστοὶ αἱ δύο φρουρά τῶν Ισαντείνων, τῆς Αιθαρίας καὶ τοῦ Καστροῦ. Μαζὶ τοῦς πολεμοῦσαν καὶ ὁ Μάρκος Μπότσαρης, ὁ δποῖς εἰ. γενέ έγκαταστάθη τον 'Αλῆ ταν δριώνταν, ἀρχές Σεπτεμβρίου, στή δρια 'Ηπείρου καὶ Θεσσαλίας, μόλις συδικαντεύσει στρατικός ἀρχος νά φτάνει ἀπό τό δρόμο τῆς Θεσσαλίας.

Στό στρατό τοῦ Παούλητη ὑπηρετοῦσαν καὶ πολλοὶ απέθρης Τσάμηρδες, οἱ δποῖς ὑπηρετοῦσαν μόλις ἡμέραν τῆς συμφωνίας τοῦ Παούλητη μέ τοὺς Σουλιώτες. Δέν ήθελαν νά ξαναργίσουν γείτονες τούς. Γιά τοῦτο κατόρθωσαν νά μεταπείσουν τον Παούλητη ὁ δποῖς, διατρέπει, δημορθούσαν τον προστάτη τοῦ Παούλητη, ὁ μόνον κολυσιεργοῦσαν στή νά φαντή συνετής στίς συμφωνίες τοῦ μέ τοὺς Σουλιώτες, ἀλλά καὶ σχεδίαζε κρυψί καὶ τοὺς ἔξοντάσι.

Οι Σουλιώτες, είτε γιατί εἰ. πειθήθησαν ἡ ἡμέραν τά αίτια τῆς κολυσιεργίας τοῦ Παούλητη, είτε γιατί οι Μ. Μπότσαρης καὶ Αλέξ. Νοϊτσος (σημαντικός σύμβουλος τοῦ 'Αλῆ καὶ Φιλαράκης) τούς ἐπέδειξαν νά πράξουν δ.τ. συνέργειας τῆς Φιλαράκης Έπαρχείας, ἡρθαν κρυψί σέ συνεννόηση μέ τὸν 'Αλῆ καὶ πήραν ἀπ' αὐτῶν δ.τ. ὁ Παούλητης τοὺς ἀρνήθητε τὴν τελευταίαν στιγμή. "Εσσο, ἀρχές Δεκεμβρίου 1820" οι Σουλιώτες ἐγκατέλειψαν κρυψί τό στρατόπεδο τοῦ Παούλητη καὶ ξημέρωσαν στήν εἶσοδο τῆς ἀντί Λάσσας Σουλίου, στό χωριό Βαρειάδες, διπον μέ στρατήγημα μπέρια στό μερό τους φρουροῦ καὶ ἐξοδετέρωσαν τὴν φρουρά τοῦ Παούλητη.***

Στίς Δεκεμβρίου, γιατή τοῦ 'Αγίου Νικολάου, ἐκπληρώστηκαν στή μαναστήρι:

* * * Γιά τῆς ἐνέργειας ἔσεινες Τούρκων, Σουλιώτων καὶ Μάρκου Μπότσαρη δὲ Ιωάννου Λαμπρίδης γράψει στό βιβλίο του 'Σουλιώτικά': «Ο πειρθεῖς, την πολεμήη καὶ διαδεχθῆ τὸν 'Αλῆν 'Ισμαήλ πασάς, διατάχθη νά συνεγνωθῇ καὶ συμπλιέῃ μετά πάντων τῶν ἔχθρῶν τοῦ 'Αλῆ καὶ ίδιῃ τῶν Σουλιώτων. Ο Μάρκος, ἀμα τῇ ἡμέραντοι τοῦ στρατόρχου τοίτον εἰς τὰ μεθόρια τῆς 'Ηπείρου καὶ Θεσσαλίας, Ιστεύει εἰς Καστολικούν καὶ προτίνεγκει εἰς αὐτόνευτὸν διοικήτωμα ἵστερ ἀποδόσταις τοῦ Σουλίου.

*** * Ο Ζώνης Πάνου γράψει δι τήν 1ην Δεκεμβρίου οι Σ. ἡμέραντηκαν στοὺς Βαρειάδες, ἐνῷ δὲ Χρ. Περούσιος γράψει τὴν 6ην Δεκεμβρίου. 'Εξ αὐτῶν δὲ πρῶτος ήταν αἰτόστης, ἐνῷ δὲ δεύτερος τά πλησιοφρούρητε μετά τὴν ἀρχήν του. Καὶ οἱ δυό τους γρύομεν τά ἀπομνημονεύματα ποστεῖ διπό τρόπον πολλά καὶ στηρίχτηκαν στή μνήμη τους, ἡ δποῖα καθόλου διτίθητο καὶ νά τούς ἀπάτησε.

*** * Η κατάληψη τῶν Βαρειάδων, χωριό ποι δρίσκων: στήν εἶσοδο, ὅπό τά ΒΑ τῆς Λάσσας Σουλίου, καὶ πού ἦγετο τῆς 2 ή 7 Δεκεμβρίου 1820, πρέπει νά θωρεῖται καὶ ἡ

τοῦ χωροῦ Ρομανό, δισεν ἥπατα καὶ χρόνων καὶ στίς 12 τοῦ Μηνοῦ μέρα Ιανουαρίου ἐξ αἵτο τό Σουλί, τό δποῖο προβλέπειν, μόλις ἔργαν δε' αἵτο οἱ Ζενάρετς Τούρκοι καὶ νίτης πούχε έγκαταστήσει: θετὶ δὲ 'Άλῆς τό 1803." Τέρη μὲν μέρα σήμερι στό φρούριο τῆς Κιάρας, ἀναγνωρίστηκαν πιμπάριοι μέ τὸν φρούριον αὐχό της Μούρτο Τζάνη καὶ τους 'Αρχές τοῦ 1821 τρεῖς μετέθρης Τούρκοις, διασηρετημένοι διπό τοῦ Παούλητη ἐγκατέλειψαν μέ 1500 τουρκοφράντες ἕντάσιον τό σπρατσάδο τῶν Ιωαννίνων (συνενοχαίνοντο μά τον 'Αλῆ) καὶ ξαθήραν μά τον Μούρτο Τζάνη τοῦ Σουλίου, δις σημαντι-

πρώτη έπαναστατική ἐνέργεια τῆς έπαναστασης τῷ 1821 στή 'Ηπείρο καὶ σ' ὅλη τῆς Ελλάδα, ἢν δέδουσι διποίειται αἵτο την ιστορική ἔρευνα δ.; οι Σουλιώτες εἶται ἐνίστησαν στην σύμφωνα μέ τοις διπορύποις τοῦ Γενικοῦ 'Αρχηγοῦ τῆς Φιλ. Έπαρχείας. Τέρη τοῦ Οκτωβρίου 1820 δὲ 'Άλ. Τυμπάνης (Γεν. 'Αρχηγός) καὶ οἱ ἀποστάλητοι ἀντιπόδους ποι. τῆς Φιλ. Έπαρχείας συνήρθησαν στό Τομαζή τῆς Ρωσίας καὶ πήραν δριώσιοι διπό φάσεις γιά τὴν πήρωση τῆς Έπαναστάσεως τῶν Ελλήνων. Οι διπορύποις τους κανονική ηθηράν στοὺς 'Ελληνες μέ εἰδούσις ἀπεσταλμένους, ποι. ἴνδιμαζην 'ἀποτόλεμους'. Ο προ ορθομένος γιά τὴν 'Ηπείρο Χρ. Περούσιος δέν ήθελε στό Σουλί κατ' εἴδεται, γιατί καθυστέρησε στή Μάνη καὶ στή Κέρκυρα. Στό Σουλί ήθελε ἀρχές 'Απριλίου 1821, ἀλλ' οι Σουλιώτες ἐλγαν ἐν τῷ μεταξύ ἐπαναστατήσει. Γούρει δηλαδής τοὺς ἴνδιμοις τά περὶ έπαναστάσεως καὶ δ.; οι ἐνέργειές τους πρέπει νά δημοδέσσονται στή γενικά σημερί δου.

Δέν διπολείστηται, δημοσ., τά τοῦ γενικοῦ σχεδίου νά είχε πληροφορηθεῖ δ. Μ. Μπότσαρης ή δέλλος δέξιος λόγου Σουλιώτης, δεστέ τό στόμα κάπουσιν ὄλιον ἀπότολον, ποι. πήρε σε τοὺς προηγούμενους μήνες, ἀπό τὴν 'Ηπείρο ή τά Τετάνην, γιά δέλλο διομήδητοι τῆς Ελλάδας. Στὸν Α' τόμο τοῦ βιβλίου μας «ΛΕΩΒΑ...» σελ. 344, σημ. 2, 1 δ., παραθέτομεν ἀπότιτημα τῆς αἵτο 13-4-1826 ἀναρροῦς 'Ηπείρου, δέπο τοῦ δηποίου φράντοι δητί ἐκείνοις θεωροῦσσαν δὲ πρώτοι έπαναστάτησαν οι Σουλιώτες διπό τῶν 'Ελλήνων καὶ μάλιστα τὸν Δεκ. τοῦ 1820.

* * * Ο Ζώνης Πάνου γράψει δ.; τοὺς διάδοσες γράμματα τοῦ 'Αλῆ πασά, ποι. τῶν Ιωάννων πείρησαν μέ τό καλό ἀπό τό Σουλί, καὶ θεδον διαχώρησαν τὴν παρεμβολή τοῦ 'Αγίου Σπυρίδωνα δημοσιού γιά τὴν πατέρα τους πατρόδα καὶ δητί οι Σουλιώτες, δημοσ. τῆς γιοστής, μετήκαν στό Σουλί καὶ έγκαταστάθησαν στό γερά στίσια. 'Αριός Ν. Καὶ γκρέμισαν καὶ τό ζευμ, ποι δὲ 'Άλῆς είχε χρήσις στοὺς Ζενάρετς τουρκοφράντες, ποι. ιωαχήρων νά μετοικήσουν στό Σουλί.

τῶν Σουλιών.^{*} Στό μεταξύ ἥρθαν πό Σούλι και ἄλλοι Σουλιώτες μή τὸν ἀπόστο.
καὶ τὸν Ἀλῆ. Τυγχάντη Χριστόφ. Περραϊδό. "Ετοι; ή δύναμη Σουλιών και συμψί^ζ
χων τους ἑρτασ, τὴν ἀνοικη τὸν 1821, στὶς 4000 περίου.

Μόλις οι Σουλιώτες πήραν τὸ Σούλι δργάνωσαν τὴν πολιτική και στρατιωτική
διάστημα τους. Στὸν Μάρκο Μπότσαρη διέθεσαν τὰ στρατιωτικὰ ζητήματα, τὴν δέ έ.
οἰκεῖη και δικαιοσύνη σὲ διέ διαγνωρίσαντες ἐπιτραπές."

Μὲ βαραση τῶνταν οἱ Σουλιώτες α' διον (συμψίων και κατοίκων τῶν χω-
ρῶν) διτὶ σκαπάς τὸν κινήματος τους εἶναι ή ἀπελευθέρωση ή ή ἀμνήστευση τοῦ Ἀλῆ
πιστ. Οι ἀρελεῖς τὸ πιστενν, ἀλλά οι ἔξιτον και οι μυημένοι στὰ τῆς Φ. Ἐπαρχείας.
γνώριζαν δὲ διτὶ σκαπάς τους εἰς σάσην μὲ τὸ γενικό σχέδιο τῆς Φιλικῆς Ἐπαρχείας.
Τοῦτο τὸ ἀπέδειξαν στὶς 14 ή 24 Ἰανουαρίου 1821, μὲ τὸ νὰ μήν προγραμματοποιήσουν
κτίσησην, δὲν τὰ νόστη, στὸ στρατὸ τοῦ Πασόμυτη, διτὸς εἰχαν ἰκανογένει στὸν Ἀλῆ πι-
στ. Μὲ τὴν ἀρνητη τους ἀπί τυχε και ή ἐφοδος τοῦ Ἀλῆ πιστ, ποὺ ἔγινε μέσα δέν τὸ
Ίωάννινα. Ποτόσιο κατόφεραν γά δικαιολογηθοῦν στὸν Ἀλῆ, γιά τὴν ἀθέτηση τῆς
ἰκανογένεις τους αὐτῆς.^{***}

Ο σπελάνος Ἑξαγάκιος τὸν πατριάρχη Κανολεως Γρηγόριο Ε' και ἑξήδικον,
στὶς 24 Δεκεμβρίου 1820 και στὶς 4 Ἰανουαρίου 1821, διέ διαφορισμούς σὲ δάρος τῶν
Σουλιών και διον χροτιαγῶν τους διεολοιθησουν, γιά νὰ οώσουν, μὲ τὰ διτὰ τους,
τὸν ἀποστάτη Ἀλῆ πιστ. Ἀκόμα διώρισε πιστὰ τῆς Πιλαστονήσουν και ἀρχιστράτηγο
τὸν στρατὸ του στὰ Ίωάννινα τὸν κατά πολὺ ικανότερο τὸν Πασόμυτη Χουρστ. Ε.
κείνος, τὸ δεύτερο 15)θίμερο τοῦ Ἀπριλίου τὸν 1821, μπάρεσ γά φτάσει στὰ Ίωάννι-

* Ο Πασόμυτης τὸν Ἰανουαρίο τὸν 1821 ἀπένειμε στρατιωτικούς βαθμούς στοὺς
ἀρχηγούς τοῦ στρατοῦ του. Οι Ἀγο Μουχορδάρης, Ταχίρ Αμπάζης και Σελεκτά-
ρης Μπότσας διακρεοτήθησαν, γιατὶ ἤθελαν νὰ πάρουν μεγαλύτερα δξιόματα στὸ στρά-
τευμα. Γι' αὐτό ἀποφάσισαν νὰ αὐτοκολήσουν. Ἠρθαν σὲ συνεννόηση μὲ τὸν Ἀλῆ νά
ἀγωνιστοῦν γι' αὐτὸν και κυριαρχίαν στὴ Λάσκα Σούλι, διτὸν ἔγιναν μὲ τοὺς Σου-
λιώτες και τὸν Μοῦρο Τζάλη σύμμαχο.

** Στὴν ἐπιτροπή τοῦ «Κριτηρίου μετεῖχε και διάχρημος τῶν ἴνοπλων τῆς κάτια
Λάσκας Σουλιών Χρήστος Κοσμᾶς. Βλέπε Χρ. Περραϊδό. Ἀπομνημονεύματα πολεμ-
κά.

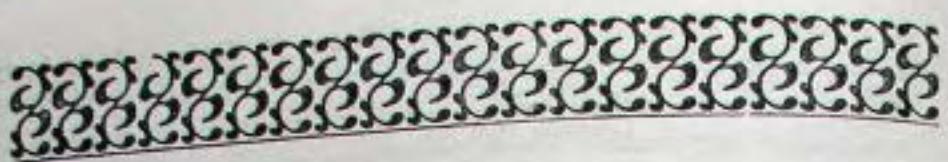
*** Τοῦ είστων δὲ ξετελαν ἀγγελιαφόρο νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ, ἀλλ' ἐκεῖνος δέν μπάρε-
σε δῆθεν νὰ μπει στὰ Γιάννινα, προτοῦ νὰ ἐνδημάσει ἡ ἐπιθεση τοῦ Ἀλῆ.

να. Ό σοκλιάνως έδουσεν ἑτοιμή οἱ κατά τόπους πανόδες τῆς Ήπειρος και τῆς Ιωανν.;
ἐπικρατείας τοῦ Ἀλῆ νά ἔξαγγικάσουν τοὺς ἀποικίας τῶν ἐπορχυμένων νά παρεπέλουν
τὰ χωρία τους, γιά νὰ κάψουν προσωπικά γνωστούς τοὺς διφορισμούς τοῦ πατριάρχη και
γιά ἀποτρέψουν τοὺς κατοίκους τους νὰ ἀπολογήσουν τοὺς ἐπιναστές Σουλιώτες.
Γιά τὸ ποτό αὐτό και παρά τὴ θέληση του, διροῦ ἦταν φίλος τόσε, δρύθρια, οὐ πλ.
λη η ἀρχές Φεβρουαρίου 1821, σὲ περιοδεία στὰ χωρά τῆς Λάσκας Θεοφάνειον δ
Μητροπόλιτης τῆς "Ἄρτας Πορφύριος."

(Συνεχίσται)

* Βλέπε γιά τοῦτο Τετορία Ἐλληνικής Ἐπαναστάσιος, Σταρ. Τρικούπη (βαδον
Χ. Πάτση). Στὴν εἰσαγωγὴ ἵσταρχει η πληροφορία διτὶ διατίθεται τὸν συγγραφέα μη-
ήθηκε στὴ Φιλική Ἐπαρχεία ἀπό τὸν Πορφύριο, Μ)τη "Ἄρτας - Ναυπάκτου. "Όπος
γράφομε οι Ζώνης Πάνου και Χρ. Περραϊδός τὸν κατηγοροῦν. Φαίνεται δέν γνωρίζαν
διτὶ ἦταν φίλος και δὲ δικαίωσεν τὸν γιά νὰ μήν τὸν ιστιφυστοῦν ο Τούρ-
κος. Τὸ χειρότερο είναι διτὶ γνάφον, πός μὲ χρήματα τῶν Τούρκων ἐπεδίωσε νὰ διαρ-
δοκήσει τοὺς Ισχυρούς πιράγοντες τῶν χωρῶν νὰ διαπλάσουν τὸ ξεστρώμα τῶν πατό-
κων τους. "Ενως μάλιστα γοάρει διτὶ εἰχε χρήματα γιά νὰ φτάξει και στράτευμα, τὸ
διτοῦ μὲ τὰ διτὰ θά διπόδησε τοὺς Σουλιώτες νά ἔξαγγικάσουν τοὺς κατοίκους τῆς
Λάσκας νά τοὺς διεολογήσουν. Τὰ δινοτέρα πρέπει νὰ είναι διαδόσεις. "Άλλωστε δ Πορφύριος Φ-
ιλοκός Μητρός της ποτέ δέν θά ἐπιτελοῦσε τέτοιες ἑνοιάς. "Άλλωστε δ Πορφύριος Φ-
ιλοκός Μητρός ηγήσεις ἐγκατέλειψε τὴν "Ἄρτα και ἐνώθηρε μὲ τοὺς ἐπιναστατημένους
"Ελλήνας, διτοῦ και ἀγωνιστήρια γιά τὴν ἐλευθερία τῆς Ελλάδος.

Η ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Τοῦ ΚΩΣΤΑ ΤΖΟΥΜΑ, φιλόλογου.

Μέσα στούς σπάχους τοῦ περιοδικοῦ μας ἐντάσσεται καὶ ἡ συλλογὴ καὶ καταγραφὴ τοῦ λαογραφικοῦ ὑλικοῦ τῆς περιοχῆς μας.

Γ' αὐτὸν θεωρῶ σκόπεμό νά σημειώσω μερικές σκέψεις σχετικά μέ το θέμα, γιά νά διευκολύνω, δούς εἶναι μπορετό, δους; Θά θελήσουν νά στραφούν σ' αὐτόν τὸν τόμον.

A' ΤΙ ΕΝΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΤΑΙΚΟ.

Γιὰ τὸ προχωρήσω διαιτοῦσθε συγκεκριμένο πρόβλημα, χρειάζονται μερικὲς διεπορνήσεις γέροι ἀπό τὸν δρό «λαογραφικό ὑλικό».

Σὲ γενὲς γονιμάς μέ τὴ φράση αὐτῆ ἔννοοῦμε καθετί ποὺ δημιουργεῖ δ. λαός. Ο λαός κοινωνίας, μέ ἄλλη λόγια, ποὺ ἀναπέρεται καὶ σὲ ποιηνοτάξ. πνευματικές έκδηλοτάξ, καὶ κινήτερα σὲ έκθηκτοις καὶ πράξεις, πού έχουν σχέση μέ τὸν ίδιο κόσμο.

Πόλ ἀναλατρά, δους ἀναφέρει καὶ δ. δελμηνήστος λαογράφος Γ. Μέγας, δουος καταπιστεῖ νά συγχεινόρεται τὰ δημιουργήματα τοῦ λαοῦ πρέπει νά στρέψῃ τὴν προσοχὴ του στὰ ἔχη: ζητήματα.

* Κοίμη: Μίγα Α. Γνωργ. Ζητήματα Ἑλενικῆς Λαογραφίας 3 τεύχη τῆς 'Ακαδημ. ας 'Αθηνῶν ('Ανάπτυξις τοῦ Λαογραφικοῦ Αρχείου 1939 - 1940).

1. Τελένα πού ἀφοροῦν στὴν κοινωνική δργάνωση: ἵρο, δργάνωση τῆς κοινωνίας, ἔθιμα σχετικά μέ τὴ διαίσθηση, διάσωση μέσα στὴν κοινωνία, ἀληθοσύβεια καὶ συνεργασία. Σχέσεις τῶν μελῶν τῆς οἰκογένειας. Η θίση τῆς γυναικείας. Συντεργεῖς καὶ Σωματεῖα.

2. Ζητήματα τοῦ λαοχοῦ δικαιου: οἰωνογενεῖας δίκαιο, εληφαντοκαρδ, ἐνοχαρδ, Επιδοκαρδ κ.λπ.

3. Ζητήματα σχετικά μέ τὸ ποιδί. Στεφάνη, ἐγκυμοσύνη, γέννηση, λεχισμά, φροντίδες γιά τη μωρά. Έκθετα, βάστιση, ἀνατορφή, σχοινιά. Ήδημα, παδοκίς γιαρτές.

4. Παιγνίδια καὶ άθλητικά ἀγωνίσματα τοῦ παιδιοῦ.

5. Ζητήματα γάροι ἀπό τὸ γάρο: Προξενεῖα, δάρες βάνες, ἡ ἐβδομάδα πρέν ἀπό τὸ γάρο. Η ἡμέρα τοῦ γάρου. Μετά τὸ γάρο.

6. Ζητήματα ποὺ ἔχουν σχέση μέ τὸ θάνατο: Ποὺς ἀπό τὸ θάνατο, μετά τὸ θάνατο. Ταφρή. Μυημόσυνα. Πένθη. Θάνατος παιδιοῦ. Θάνατος στὴν ξεντιά. 'Αντλήσεις γιά τὶς ψυχές στὸν "Άδη".

"Όποις κατατίθεται: δ. ἀπεγγάστης καὶ γιά τὰ θέματα ποὺ σημειώθησαν παρό πάνω καὶ γιά δια τὸ θ' ἀποκονθήσουν, σέ κάθε χροιά καὶ πειροχή ἴστημχαν καὶ ίσιες διατηροῦνται: καὶ πάμχρι θάνατος διάφρα δήθη καὶ θέμα.

Καὶ διτος εἶναι φυσικό, μέ δια ἀπιροθμοῦνται, δέ σημαίνει πὼς σταματάει δια τὸ θάνατο.

Συνεχίζουμε λοεπόν καὶ μέ ἄλλα ζητήματα ποὺ νομίζουμε πὼς θά εξαπρετήσουν τὸν καθένα.

7. Μαγεία, μηγικές συγήθειες καὶ δειπνοδειπνοίες. Μαγικές ἐνέργειες γιά τὸ καϊό. 'Απορροή τοῦ καϊοῦ. Έπιβλαδής μαγεία. Φύτρα. Δια σθαμανοίες.

... 8. Μαντική. Ελκονομαγεία. Πυρομαντία. Σιναταντήματα. γ. Ονειρα. Οδρόντα φανύμενα. Φυτούλα φανύμενα. Σελαγγυνοκατία, κλήδονας κ.τ.λ.

9. 'Αστρολογία: "Ηλιοσελήνη, ἀστέρια. Μερομήνα. Δόκιμες κ.λπ.

10. Μετεωρολογία: 'Αστρατή, χερανώς. 'Ανεμοστρόβιλος. Σίφρωνος. Τελένα.

11. Λαϊκή ιατρική: 'Αρρώστιες. Γιατροσόφριτος. Γιατρικά θραύστα. Φάρμακα. Διάτα κ.λπ.

12. Λαϊκή ιατρεία: Θεός. 'Αγιοι, θειλησίες. 'Αγιάσματα, διεμονήρεα. Νηστεία, καθαρισμοί.

13. "Εθημα σέ διάφορες ιατρευτικές έκδηλωσεις: Εύχες. Η συνήθεια νά κομούνται στὶς έκδηλησεις. 'Αγιασμοί κ.ά.

14. Τέλος της διάρκειας γιατίς των χρόνων: Η προσφορής δεν των αρδεύει μαζί.
ποτέ (άσπερχες). Τυρίατα, θυμές, 'Ονομαστικές γιορτές. Πανηγύρια. Και ελαχιστόν
τα ίδια που έπειραν σε κάθε γιορτή.

Μέ δυο γράφω παραπάνω, τό τόνισα καλάς, δέν ξαντείται τό θέμα, άλλα δυσα-
δίριστα δίνονται τα πλαίσια νέων από δύον θά κινηθεί ίστοις ήπιοι με τη συγχένων
ση τον ίδιον νά προσφέρει: και στών τόπων - και γιατί δχι - και στήν Επεισόδιον.

"Ιούς παρατηρήστε: κάτιος και δικαιολογημένα δτε: δέν γίνεται λόγος γιά τα τρα-
γούδια, τις παρομίες, τα παραμύθια και τις παραδόσεις του λαού μας, δυσοιδές.
Θυρε ή θύη της Λαυραρίας παραπάνω σύνφευγα με τις θέσεις του Γ. Μέγα, 'Αλλά καὶ
τοῦ: άνωφέρω πώς δ πολεμούμε τοῦ λαοῦ μας μπορεῖ νά μελετηθεί δτε' τήν άποψη την
πεντανική, πεντακική και τήν ίδιαν, δπότε περιλαμβάνει κάθε λαζή έκδήλωση.

Β' Η ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΑΣ

Η Λαυραρία προβλέπει πάντα σάδια γιά τη συλλογή, κατάταξη, διατάξη-
ση σύγχρονη και έμμεντα του ίδιου.

Ένας ίδιας, βασικά γιά την έργασία μας, ένδιαπέρα: τό πρώτο στάδιο. Πρώτα:
χακή σημασίη λαούν έχει: ή συγκέντρωση του ίδιου, ποιό μπορεῖ νά τήν κάνει δ καθί-
νας, δησει νά διαβέτει θέληση κι άγριτη γιά τό λαό και νάχε: ηδη νοῦ του τά λόγια
του Ν. Πολάτη: «Ο ενσυνειδήτως έργασθεις και άμεσως παραλαβόντα την ίδιην παρέ-
τον λαού, δς είναι δέδαιος δτε: διακανήτετε γέλον τι και δέξιον ίδρην προσφέρετε».

"Απορετητη προστάθηση ίδιας είναι ή άκριβεια, ή συφίντεια και ή έγκυρότητη.
Όταν ίδιες άκριβεια και συφίντεια, έννοούμε δτε πόλτο: νά καταγράφονται τά λαογρα-
φικά στοιχεία και νά περιγράφονται δυος δικινδούς τά δικούμε ή τά δέλποντα.

"Ένα τραγούδι, δημοτικό λ. χ. δέν πόλτε: νά τό φέρνουμε στά μέτρα τά δικά μας,
τή γέλοσα, δηλ. τή δική μας, άλλα νά τό γράφουμε, δυος τά δικούσαμε.

Δέν έπειρεται μέ ίδια ίδρην νά χρησιμοποιήσουμε δίκιμες λέξεις, γιατί άλλα-
νται και ίδιες: τό γαλακτήρα του δυος ήγινε με πολλούς συλλογες μέχρι τώρα, τοτε
εκαταν διορθώσεις και προσθήτεις σε τραγούδια.

Προσοχή χρειάζεται και γιά τό πρόσωπο που δέν μάς
ποτέ: τις άληστροφίες. Πρέπει προφενός νά είναι ένθρωπος του λαού, άτομος.
νά μή γ είναι «γραμματιζόμενος» νά μήν έχει γεύση παιδείας, δησύτε ίτεροχει κλεντούν
τά παρημάνει: τό προσωπικό στοχείο, άλλα δυος τά αλοθάνεται, τά δει, θά μάς παρο-
σίας: τά στοιχεία μάς. Γίνεται φυσερό πώς δ πληροφοριούδετης μας πόλτε: νά είναι
έμμενος ή άδεις, που δέν μάς πληροφορήσει: έστω και νέος, είναι διάρκη νά διαν-

τήσει και στά δρωτήματα: Ποιας ήδησις δέν τό πρόσωπο άπό τό διπλό πήρε τές πλη-
ροφορίες, ποιά θύη έχει μέσα στήν κοινωνία νέ ποιά περίσσευση λέγεται κι: δέν μαρεί
νά έπειργησε κάπως τό λαυραρίου στοχείο.

Μαζί μ' αδέις τές λεπτομέρειες, δύσιμα γιά τήν έγκυρότητα δς έχουμε έτονη μας πάς
στοιχίν, ποιά δέν είναι ενότερη διαδομένη, δέν είναι γνήσια, δέν είναι λαζή προσέλε-
σης, δηλα δένεινες έγκυρα.

Στήν προσπάθειά μας, ποιά διωνόδηροτε είναι μά προπορά κι έπειδη διατελ-
ται πιστότητα γιά δ, τι άκοπη, καλό δέν ήταν νά χρησιμοποιήσουμε δνα μαγνητόραφο.
δ τεχνικός πολετισμός σ' αύτή τήν περίστωση θερήδε: στή διατίθηση του λαούν πάς
τελού - φωτογραφική μηχανή, γιά νά φωτογραφίσουμε δνα στάς (ιαρή κατοκίν).
Ωφέλιμη είναι: και ή στενογραφία ή και ή δινατύτηρα νάπτεσάρουμε μά φιγούρα.

'Άλλα στήν περίστωση που δέν έπειρεταιμε κάτι: τέπο, δέν συναντήσουμε μεγά-
λη δυσπιστία.

Τή πείρα διδάσκει πως δέν ένθρωπος του λαού στή θέα τής φωτογραφική μηχα-
νής δέν μαγνητόρων δμέων δέν κλιστεί στήν λαού του και δέν δέν θέλει, νά δι-
μυστηριεύεται. Γε' αύτό πρώτο μας μέληρα δέν είναι νά άποκτήσουμε τήν δικαιοσύνηρο
γέρου δέ τής γριάς. Νά τους δείξιμε πως δέν τώς περιπλανή μ. και δέν εργατεύμα-
σετ δ, τι έκεινη πιστόντα.

Και τοι διευχαίνεται φρονιά μέ τήν πίστη του συλλογές πώς αύτα, ποιέ
διατελούν τό σπιριτινό λαϊκό πολετισμό, έρχινται γενιά σε γενιά από πανάρχαια χρονια.

Σαφήτεται, λοιπόν, άπορίδα, έγκυρότητα και ίντικη μηνικότητα διαπιστών τά κρ-
τήρια μάς καλής συλλογής λαυραρίου στοιχείων.

Γ' ΠΟΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΑ ΣΤΓΚΕΝΤΡΩΣΟΥΜΕ.

Ένα έρωτημα ποιό μπορεῖ νά προσέλει: είναι τό δέξης: 'Άροδ κάπως τραγούδια
π. χ. ή παρομίες τά συγκιντρωσαν άλλα, δν δχι: στό χωριό μας, στήν περιοχή τής
Πρέβεζας ή τής Ήπειρου γενικότερα, τότε ποιά δικαιούμεται έπειρεται μά δική μας
περιποτίθεται.

Είναι είληργο τό δρωτήμα, άλλα έπιληγε: διπλήση από τήν έποστήμη, ποιέ έποστη
φίζε: ποιέ δέλα τά στοιχεία είναι χρήσιμα, σε καθειδ έπιληγε: ίδιας περίστωση, περιποτί-
θεται διπό τόπο σε τόπο και κάπως προσθήτηρη, δησύτε ή γιά κατοκία πρόσωπο δέν γιά
τι πεντακικό. Ιστος παρουσιασόνται παραλλαγής.

Στό σπιριτόν αύτό έχει νά παρουσιάσει και προσωπική διεύθυνσα μέ τό δημοτικό μας
πραγματεύει: τετ Ναρεμέ δέληρηρο - δησύτε τό κατέγγραψε τέ 1978 δ ιεροτελεστής τή

Ιεροθεοφανέλιου Βεζλάς, Χρήστου Φώτιος ἀπό τή Γιαννούλα Δ. Ρίζου, 60 χρόνων, στη
χωρό "Άγιος Γεώργιος Προβένας".

Μόνα μέ τοις ἐννιά σ' ὑγροῖς καὶ τῇ μιαγά σου κόρη
μισ προεινά μᾶς ἔρχεται ἀπού τή Βαβυλώνα
γιδ δάσουμε τήν 'Αρετή πολύ μακριά στάξενα
οὐλά τά 'δέρφια ὀπόκουβαν κι αύ Κώστας ἀναγκάζει
μανιά μου κι ας τή δάσουμε τήν 'Αρετή στάξενα.
Ποιός θά τή πάει, ποιός θά τή φέρει'(ει) τήν 'Αρετή στάξενα
'Εγώ τήν πάκα μάνναμ' κι ἔγω νά σπήνη ίφέρνει.
'Ἄν είναι; κακοχειμανιά, πέντε φρογές τό χρόνο
κι ἄν είναι καλοχειμανιά, δέκινες θολές τό χρόνο.
Κι ἥρθε καιρός ἀδυστυχος κι χρόνος οὐργιαμένος
κι πέθινει σύ Κωνσταντής ποιέι μακριά στάξενα
κι ὑπόμειν(ει) ή μανούλα του στή μέση ἀπού τού σπάτι.
Τούν Κώστα ἐμελέται, τούν Κώστα καταριόταν
τού χώματα νά μή σέ δεχτεί, ή γῆς νά μή σέ φάει,
πού μαδιώσει τήν 'Αρετή ποιάνυ μακριά στάξενα.
Κι αύ Κώστας ἀναστήθηκε κι πάσι μακριγιά στάξενα.
Καλήμερά σου 'Αρετή, καλώς τούν Κώστα πούρθε.
Κώστα μ', ἀν ἥρθες γιά καλό νά γτύω τά καλνέ μου
Κώστα, κι ἄν ἥρθες γιά κακό κι ας είναι καὶ μέ τούτα.
Γιά ἄντι μας, Αἰδόκου μων, κι ας είναι καὶ μέ τούτα.
Καὶ τά πουλάκια ἔλεγαν καὶ τά πουλάκια λέγαν;
Πώς περιπατούν οι ζωντανοί μέ τούς ἀποθαμένους;
Κώστα, τί λένε τά πουλιά, τί λένε τά χελιδόνια.
Πουλά είν 'Αιδόκουμ' κι ας λαθανίν, ἀπόδοντας κι ας τού λίγουν.
Κώστα, πούχεις τά δόντια σου, τιμή ρουσουν τούν τοσαπτά σου;
Αἰδόκου μου, υ' ἀρράστησας ιδιώ κι δέκα χρόνια
κι μαύπισμαν τά δόντια μου κι αύ ρουνης ο τοσαπτάς μου,
Κι πάει ιστα ή Αἰδόκια, στή μάννα της ποσαίνει.
Αἰδόκου μου ποιός σίφειρε καὶ ποιός θά (νά) σέ πάει;
Ού Κώστας, μάνναμ' μήφειρε κι αύ Κώστας θά μέ πάει.
Κι αί διό τις ἀγκαλιώστηκαν κι αί διό τες ξεψυχάνε.
Τις πήραν καὶ τίς θέμανε σ' ἐνια σταυρόδρομάκι
κι μά φυσάνει κάλαμος, κι τ' ἀλλο κυπαρίσσια.

* Η γένος, διας κατεύθινε, δ' ἀγαγώντης, είναι ή Ιδιοματική 'Ηπειρώτην μή
το συ - οὐ, ε κλι.

'Εντύπωση προκαλεῖ τό γεγονός ότι σέ κάποια σημεία τή κόρη ἀποκαλεῖται Λίδοκια
ή Λιδόκια, (Εύδοκια).

'Η ἔξηγηση πού δόθηκε από χρονό ήταν ότι στήν οἰκισμένης ή και στό χρονό Σ.
πακέτη κάποιο ρόλο γυναικείο πρόσωπο μέ αὐτό τό δύομι.
... Δέν μπορέι ν' ἀπορρίψω τήν ἔξηγηση. Λέτι είναι δούλειν τόν ἐποτήμωνα - λαο.
γράφει.

"Οτι δέν πρόκειται για κάπι μεμονωμένο, δέν παρακαλούμε δηλ. τών κανίνα τής
ἔγκυωστης, έπιβεβαίωνται ἀπό ἄλλο τραγούδι τής Σαγιάδας Θεοπρωτίας, πού κατέ.
γραφει ὅλος παρακαλαστής.

Και τοῦτο, πού ἔχει κι αύτης διαφορές μέ τό γνωστό τής συλλογής τού Ν. Ποι.
τη, παρακαλούμει δημοσίτητη μέ τήν παραλλαγή τού 'Άγιος Γεώργιος στό δύομι τής κά.
πούς.

Μιά μάνα μέτα καλόμανα μέ τοις ἐννιά της γιανίς καὶ τοί ἐννιά μαράδες,

Είχε τήν Εἴδω μοναχή καὶ μοναχού(γ)απέρα.
Προξενητάδες έρθανε 'πό μέσα 'πό τήν Πάλη,
Τά όχτά 'δερφιά δέν ήθελε, καὶ οι ἐννιά μαράδες,
Μονάχα ο Κώστος ήθελε, νά πάει νά τήν παντρέψει.
Κώστος, χαρά κι αύ τά «άμαρε, Κώστος λύτη κι ἄν κάψαμε ποιός (θε)
πάσι νά μού τή φέρει;

Μόνα, χαρά κι αύ κάψαμε, μάνα, λύπη κι αύ κάψαμε έγώ θά πά(ω)
νά σου τήν φέρει

Κακή χρονιά ἐπλάκωσε καὶ τά ἐννιά 'δερφιά παταίνουν.
κι ἔμειν' ή μάνα μοναχή σάν καλαμιά στόν κάμπο....

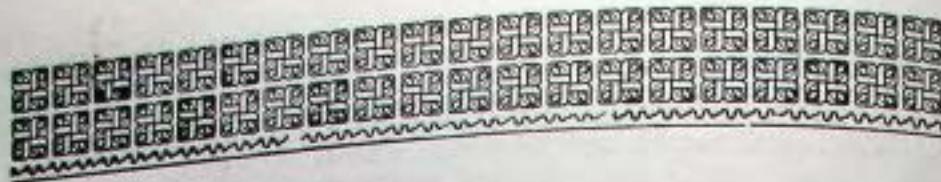
Τό δυσάρεστο είναι πάς δέ πληρωφριοδότης δέν θεμάτων τή σπέχηα.

Σημασία διμος ἔχει πάς και σέ μάλλον περισσή και μάλεσσα τής 'Ηπειρους έρχομε
στό συγκεκριμένο τραγούδι - πούς παραγωγήτες ἀλλά - διαφορετικό μύρια, ὅντι 'Αρε.
τή δηλ. Εύδοκια.

Δ' Συγκεφαλαιώνοντας μπορδ νά τονίσω δέν ἀνάγκη, είναι τή πλέοντο ιασηρα.
χό θέλοι τής περιοχῆς - δημοτο, διως πλεσένι μέ ἔκεινο τής ἐπόλετης 'Ηπειρου - νι
συγκεντρωθεῖ και σ' αὐτό μπορεῖ νά συμβαίει ὁ καθένας είτε σά σιλούριας, είτε σάν
πληρωφριοδότης, για νά προσφέρουμε στήν ἐπιστήμη και στόν τέτο μας καρδιότερα.
Γιατί μέ τό λαρκό πολετευμό πού ἔχει φίλες παναρχαίες ἵντος ἀπό τά ἄλλα θά δίνεται
λατέντηηη και σέ δους θέλοιν νά παρουσιάσουν τήν 'Ηπειρο πάν μεμονωμένην δέ τή
κατάντηηη Έλλαδα, σαν μά περιοχή πού ἀργητος ή και τό χρημάτοσο δέ είχε τή φιλε.
κή συγγένεια και τήν πολιτευτική κληρονομιά τής έπαλιστη, Έλλαδας.

'Ο συλλογής μέ ἀγάπη και διάθεση πρέπει νά καταπιεστι μέ αύτο τό έργο και
παζι μέ τό θέλοι θά σημειώνει και τά στοχεία τού πληρωφριοδότη, έρχονται έπιη.
τον τήν έγκρισητη, τή σαρτήνεια και τήν διερίσει, πού χρειάζεται κατά τή συλλογή.
Μέ αύτες τίς προτιθούσεις είναι δυνατό προταρχικό να σημειωθεῖ τό θέλοι

στό περιοδοσό μας και συνέχεια ν' ἀξιοποιηθεῖ ἐπιστημονικά.

ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΛΒΟΥ: ΕΙΣ ΠΑΡΓΑΝ

Ἐπιμέλεια: Καθηγητή Ι. ΠΑΝΤΟΥ

Ινας γνωστό πάσι ο Κάλβος, ο κατεξοχήν ποιητής της 'Αρετῆς και της Έλευθερίας συνέσει δύο ποιητικές συλλογές: («Η Λέρα», Γενεύη 1824, Λιριών, Παρίσιο 1826), που ή καθηματία περιέχει: δέκα ίδιες, ποιήματα με ίνφρο πατριωτικό περιεχόμενο.

Είναι ιδέα γνωστό πάσι ό ποιητής με τις συλλογές του δέν έπειρεται μόνο τή μεγάλη ποίηση γιατί μεγαλότερη είναι και ίνφροή η ποίησή του, άλλα έπειρεται και τή μεγάλη ένθεση του 'Εθνους, που ήταν ή 'Επανάσταση τον 1821' μοναδική πηγή τής έμπνευσής του και μοναδικός στόχος του είναι ο 'Αγώνας', ή έμπνυχωση τῶν ἀγωνιστῶν με τή σπουδημούση τού με γαλεσίου τῆς πατριωτικής.

Η άδη «Ἔις Πάργαν» δρισκεται στή συλλογή «Η Λέρα» και είναι άποδεξη τῶν συγγραφών τών ποιητή ή, τόχη τῆς μορφής αὐτῆς πολης του γονού μας, που οι κάτιοι της κράτεραν «στήριξη» και άλλοθι την ψυχή τους στίς μεγάλες έμνυσές δοκιμασίες Δημοσείσσαν, συνοδευόμενη από μερικά γλυκοσκά και ιστορικά σχόλια, γιά νά τή χαρούσι γι' αλλή μά φορά και γιά νά τιμηθεί κι ο ποιητής, που τραγούδησε τόσο με γαλεσίαση τήν Πάργα μας.

Στρ. α'

Σοθαρό γ. ίνφρον
δύσει τῶν, ο Λίρα(1)
λόβες ἀσφαλτί(2) και ήδος

λόβες νούς.(3) ίμνούσιμεν
ένδοξον έργον.

στρ. β'

Διαπρεπή(4) οι ίδιαντας,
έδωσαν τῶν ἀνθρώπων
και ὅτιμητα δῶρα
ἀγάστην, ἀρετήν,
εἴσπλαχνον στῆθος.(5)

στρ. γ'

'Άλλα και φρενῶν πτέρωμα⁶
δύτως, (7) δταν ή τέχη
εἰς τά κρημνά του διου(8)
τῆς ἀμάξης πλαγίαν
τήν δημήν φέρη.(9)

στρ. δ'

ἡμεῖς, ως τάς κλαγγάς(10)
εἰς τά σύννεφα ὑπένει
ο μέγας δετός
και εἰς τά βαθέα λαγκάδια(11)
ἀφρούς και δράχους,

στρ. ε'

δημός ίπερπετάζαντες
μαρέρην ήδους θάρμεν
τήν δρυγήν τῶν προρην
ἄπο τοφίας ήρας
διαπροφέμπον.(12)

στρ. ζ'

'Ως μύκια (13) τοσάντα
δύρα διξιλογοῦντα,
ο νοῦς δτοι ἀπορείη
ἄλλα πολέ άγλαύτερον
τήν διωδούντην.(14)

στρ. ζ'

Τποκαμπανούμενος (15)
δασίος θαύμαντος
η Πάργα ίντηλονάρμας (16)
βλέπε: και αύτην ο 'Αρης(17)
ιπερφρύδε.

1. Λέρα = 'Η λιρική ποίηση, η ποιητική έμπνευση'
2. 'Αστραπή = 'Ο μαχητικός χαρακτήρας του ποιητας.'
3. 'Ηδος νούς = Διάθεση του πνεύματος του ποιητή.'
4. Διαπρεπής = 'Εξοχος'
5. Εἴσπλαχνον στῆθος = Καρδιά γημάτη θερμασίνη.
6. Πτέρωμα φρενῶν = 'Τημήλορροσύη, ιντερέστια ποιητική'
7. "Οπος... ίδομεν (στρ. ε') = Γιά νά δομε.
8. Κρημνά διου = Οι δυνατίτερες τῆς ζωῆς.
9. 'Η τέχη., φέρη = 'Η τέχη δημητεί στραβά το άιδες: τῆς ζωῆς μας.'
10. Κλαγγή = Κρωνή.
11. Λαγκάδι = Φαράγγι, χαράδρα.

Άλλα, μέλις ή χόλαζα
έπαινε τοῦ πολέμου,
καὶ σὲ, Δάματρα, 18 ἔχαστε;
τὸν δαυρίλην(19) χρυσόν,
τέθος Ζεφύρου.(20)

Ἐγένον πολεύρθιμα
μελισσῶν θῆνη οἱ πέμπτοι.(21)
τῆς Πάργας βομβηδόν(22)
εἰς τὸν πολὺν ἐπέτεον
καρπόν λιαῖν.(23)

Καλός, γλυκύς ὁ δέρας
ὅπού πρώτον ἐπίναιμεν(24)
καὶ ἡ θρέπτειρα γῆ
ἄπο τὸν ίδρωτά μας
πεποπιμένη.

Ομος διά ποιον οἱ δουλοί¹
πίνουσι τὸν δέρα;
κεντάσινος τὸ ἄροτρον(25)
καὶ πολὺν στάζουν κόπον,(26)
δρις διά ποιον;

Ψυχή ἀνδροῦ καὶ μπορεῖται
φρόνημα (27) χαμερότες;(28)
ἀπό τὸ ἀμβροσίοδμον(29)
στόμα τῶν αἰσθάνων (30)
ἢ γνώμη (31) φέσι.

Τῶν πολλῶν τὰ συμπόσια
ἢ στίχος(32) ἐπιτρέχει
βραχυγχρόνιος ἡγώ
τὴν σιγήν δέν ἐτάραξε
τῆς δουλοσύνης.(33)

Σεῖς μόνος, διού έβλαστεν;
τὴν Παργινήν έλατο,
οἵτις ἀπὸ τοῦ ἀδέσπετον
ιέγον(34) μόνον έργαρη,
έσεις, ἡ ἀνθεῖοι.

Τὰ συνήθη(35) χωρία
διρίνοντες ἐπόγνατε (36)
τὸν ζυγόν, προτιμῶντες
τὴν πορφύραν ξενιτεῖν
καὶ τὴν πενίαν (37)

12. Τὸ νόμα τῶν στροφῶν 6 . ε είναι: 'Ο Θεός προσένει τὸν ἄνθρωπο μέ τέτοιες ἀρ-
τίς, ποὺ νί μπορεῖ, διούς ὁ ἀπότομος στάσινεα πεφύρδονει τὴν μαρρότητα τῶν
γένεων, τὸ θντο ἀγέρωχα ν' ἵντηδην ἡ αὐτός, διαν ή ζωή τον χειμάζεται ἀπό φρεσερή;
δειγματεῖς καὶ τὴ μοίρα τοῦ τῆς κατευθύνουν τυφλές κακοποιές δυνάμεις.

13. 'Αγλαός = Λαμπρός.

14. 'Ο νοῦς ..δουλοσύνη: Τὸ ἑλεύθερο φρόνημα, ἡ ἰδούλωτη ψυχή, ὁ ἄνθρωπος
ποὺ μέ σπεύσει, ἀντιπογόρηται, ἀγωνίζεται γιά τὴν ἑλευθερία του.

15. Τρωματίνομαι = Κτυσθαι: θλαιρού, κυματίζω.

16. Τυφλοπάρητος = Λέπτος πού κρετᾶ, πού στρώνει: τὸ κεφάλι; ψηλά. Η Πάργα²
τραφέμη στὸν ἀσύρματον θύρα τῆς καμαράνηται ἀγναντείσονταις τούς ἔλαιωνες.

17. 'Ο Κύδος, ὡς κλασικής, δούλευε: μέ σύμβολοι ἴντλημένα ἀπό τὸν ἀρχαιοειδῆ
καὶ πότιο, π.χ. οἱ ἀδίνατο: =οἱ θεοί, ὁ Θεός, "Ἄρης=ὁ θεός τοῦ πολέμου, ὁ πόλεμος,
Δάματρας = θεά τῆς γυναιγίας, ἡ γῆ, Λανιός καρπός; =καρπός τοῦ Λανιού Διόνυ-
σου, τὸ ἀμπελό, τὸ κρασί, πού λίνει τὰ μέλη.

18. Βλέπε στρ. 17.

19. Διηγέλεις λευκός = άρμονο, πλούσιο χρυσόφ: = τόσιτάρι.

20. Ζερύρων = ζερύρων. Βλέπε στρ. 17. Τὰ δροσερά δεράκια πού παθοῦν νά λα-
δεύσουν τὸ στόμαιο πρίν θεραπεύεται

21. Σύμβολος = Κυψέλη.

22. Βομβηδόν = Βουτζούτας.

23. Λανιός: Βλέπε στρ. 17. Τὸ νόμα τῆς στροφῆς: 'Η Πάργα είχε ἀρθοντες καρ-
λες καὶ πολλά ὄμπελια.

24. Πρώτον ἐπίναιμεν = Προτετέρα μάνατιέμε.

25. Κεντάσιο τὸ ἄροτρο = Χτιστὸν τὰ ζῶα μέ τὴ δουκέντρα, δογάνια.

26. Στάζω κόπο = ίδρωταπό.

27. Φρόνημα = Νοῦς, πνεῦμα, διάθεση, σκέψεις.

28. Χαμερότες = Ταπεινός, ποταπός.

29. 'Αμβροσίοδμος = Λέπτος πού ἔχει δομή ἀμβροσίας, τῆς στροφῆς τῶν θεῶν τοῦ
Ολύμπου.

30. Βλέπε στρ. 17.

31. Τὸ γνωμικό τῶν δύο πρότοιν στίχων τῆς στροφῆς.

32. Στίχος = ποίηση.

33. Μέ τη στροφή αὐτή, είτεν, ὁ ποιητής στηλύτευε ἔκεινος τοὺς δρόσεγχούς τοῦ
πού δὲ χρησιμοποιούσαι τὴν πούρην γιά νά τραγουδήσουν τὴν 'Ελευθερία στὰ χρόνα
τῆς συλλαβίας, ἀλλά τὴ μετέβαλεν σὲ ἀπλή τραγουδίστρια τῶν συμποσίων (Χρονιέν-
της - Βηγλαρᾶς). Μᾶλλον οι στροφές εγ' καὶ ιδ' ἔχουν τὸ ίδιη νόμα: Σ' δηλ τὸ δέσ-
λος - Βηγλαρᾶς).

στρ. 15'
Πολιν, τῆς ἐπιστροφῆς (38)
ἐχάραξεν ἡ ἡμέρα.
Πάντοτε οἱ ἐπουράνιοι
μεγαλόθυμοι γένος,
ὑπερασπίζουν.

Ἐστὶ δοκοῦ ἐμαύσατε
(ἔλληνική φροντίδα) (39)
τῶν προγόνων τά λειχρανά
πάλιν οἱ πρόνοι χεῖρες (40)
ἔκει σαῖς φέρουν

καὶ τῆς δουλείας τὸ γνωμακό τῆς (41) στροφῆς δὲν ἔπαιπτεν νά τὸ ἀκροβάτιον τόσον ἢ δημοκρατική δοσ καὶ ἡ ἐντεχνη ποίηση, δικας μόνο οἱ Παραγγενοί τὸ ἀνατερνιστηριαν καὶ τὸ Ι. φάρμακον ἀπόλυτα.

34. Οἱ δύο πρώτοι στίχοι τῆς εἰς στροφής

35. Συνίθης = οὐκεῖος, γνώσμος, φίλος.

36. Ἀποτέλεσμα τοῦ διελαφιτικοῦ παιγνιδιοῦ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων στὸν Ελληνικὸν χώρο, μετά τὴν πτώση τοῦ Ναπολέοντα, ἐπῆρξε ἡ πλέιστη τῆς Πάργας, στὶ 1811, ἀπὸ τοὺς Ἀγγίκους, ποὺ τίνι κατέζησαν, στὸν Ἀλόπαπα μὲν ἀνάπτυξι 156.000 λίρες. Τὴν συμφορίαν ἐφαρμόστηκε ἀπὸ Βρεττανικῆς στρατιωτικῆς δύναμης στὶς 15 Ἀπριλίου 1819, Μεγάλη Ημοροκονή. Οἱ Παραγγενοί, ἀφοῦ ἔθισαρεν καὶ ἔπαιπτεν τὰ δοτά τῶν προσήγονων, τοὺς καὶ πήραν τὴν στάχτη, απόριαν γάρ τι Τετάγητο.

37. Η περιουσία τῶν Παραγγενῶν, κινητή καὶ ἀκίνητη, ἀκόμα καὶ οἱ εἰκόνες τῶν ἀκλερῶν, εἶχαν ποιεῖσθαι!

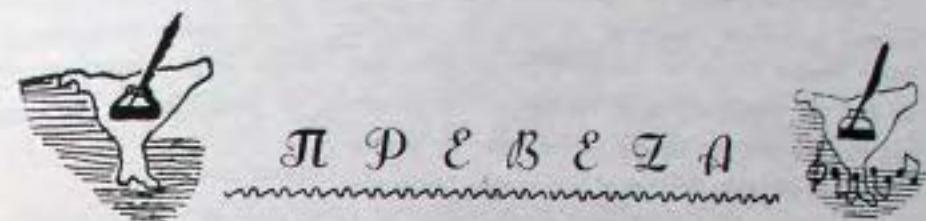
38. Μέ τὴν ἐναρξη τῆς Επαναστάσεως τοῦ 1821, καὶ συγχειρημένα τὸν Ιούνιο, 200 Παραγγενοί ὑπερβάστησαν στὶς ἱππερστοῖς δικές καὶ θήτησαν βοήθεια ἀπὸ τοὺς Σουλιότες γιὰ τὴν κατάληψη τῆς πατριδὸς τους. Στὶς 24 Ιουνίου ὁ Περδραϊός καὶ 230 ὄνδρες αιρηθίσασι τὴ φρούριο τῆς Πάργας, κατέλαβαν τὴν πόλη καὶ τὴν κράτησαν μόνο γιὰ λίγες ἡμέρες, γιατὶ σὲ βοήθεια τῆς φρουρᾶς ἔστησαν 2000 Τουρκαλίβανοι ἀπὸ τὸ Μαργαρίτο, καὶ μάρτι Τουρκοῖς στόλου.

39. Φροντίδα ταχιδαστή στοὺς "Ἐλληνες δις πολιτισμένους ἀγθρώπους.

40. Η θεία Πρόνοια θὰ εἴη ἐπαναπέρεις οίγουρα στὴν πατρίδα σας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Α. Κάλβου: "Ἀποντα (Ελληνική Φιλολογική Βορειοει — Εισαγωγικά: Ν. Βένη) Αθήνα 1956.
2. Α. Κάλβου: "Ωδές (Ερμηνευτική Εκδοση Μ. Γ. Μερκουλῆ), Αθήνα
3. Ιστορία τοῦ Ελληνικοῦ Εθνους (Ελληνική Αθηνῶν) τ. IA σ. 402, τ. IB σ. 163 —168.

(Οἱ ὁμορφιὲς της, ὁ κόσμος της καὶ πίγια
ἀπ' τὴν ιστορία της)

ΣΠΥΡΟΥ Β. ΝΤΟΥΣΙΑ, Συν)χου Ἐκπαιδευτικοῦ

"Ησυχη, γραφική, ἀπαλή, λουκουδηνή στὸ γαλάζια νερό της Ἀμφρακικῆς καὶ τὸ φρέσκο μάρμαρό δύγερα, πράσινη, μὲ τὶς ἀμφούδεις τῆς καὶ τοὺς πλεύσιους ὄπλαστρας της, μὲ πουλιῶν τραγουΐδων, πού χρονὶ σὲ νερό, σὲ κλαρεῖ, μὲ φρεγγών της ἥλιος, σκέλος δροσιά, εὐφροσύνηκαὶ φρέσκα, χρῶμα, φυσικό, κυθροφέζεις τὶς ὀμορφιές της στὴν πλάση, ή Πρέβεζα."

Νέφρη της Ἀμφρακικῆς, μὲ χρωστά μαλλιά στὰ νερά ξαπλωμένη, στὴ γαλάζια γραμμὴ τοῦ ταπέτου ποὺ μεγαλεῖνε: κι ἀπλίνεται σὲ φραγματική ἔσταση, μακρά πρὸς τὴ φέγγος κάτοκου δάφανον σὲ ρανοῦ, σὲ μέλλον σενά, κακλιμένη μὲ δέρματο της ρυμα κόδιο, ή Πρέβεζα.

Κορυμπά στὸν ἀφρό καὶ στὴν ἀρηὴ δεμένα, μὲ αἰσθητὰ οἰγουριάς στὴ ζωὴ, λαζαρί μὲ αἰσθήματα συνταρισμένα καὶ φτασμένα στὴν τελεότητα συμβόλου τῆς χορᾶς τὸ θεούλειο, τῆς ζωῆς ή χαρά τοῦ ζωντανοῦ στοιχείο της.

"Ολημερίς στὴν ἀκρογύλι, μὲ γλάρους συντροφιά, διάλεικα στεφάνα στὸν αἰθέρα πού φέρουν τοῦ πελάγουν τὰ χαροπέδια, μέσακα δελφίνια ποὺ λινές ταύθισαν καὶ αἰσθανταί τηγλάσσα τους, κλέρτες παντοτενοὶ τῆς θάλασσας, ψαρεύονταί λινής βαλανούν, οἱ ψαράδες της.

Στήρουν κοινόντα γιά τ' ἄρμενα γιά τροπαιότες και ναυαγία, γιά ξενητημένους, γι' ἀγίετες και πόθους. Μπιλάνουν τὰ δίχτυα, στοιλάζουν τὰ ὄμορφα πλεύσματα πού θα τοὺς διάκονους τὸ φωτὶ μ' ἀγρέστερες, μέ φρουροκοθαλαππεῖς. Παιδίσκουν ἀσύριστα, γιά νά γλυκώσουν τὰ δινειρά τῆς κάρδις τους πού ξέγνουσση καὶ μάτου προσμένονταξέλιτδορόδο μάλλον, τοῦ νιοῦ παιδιοῦ πού πρέπει νά σπουδάσει, νά γινεῖ τὸ καμάρι τους, μιᾶς νιᾶς ή μιᾶς γριᾶς μάνας πού κάθε μιά της στὴ Θάλασσα στη ρέθη: τίς χρονές ἔλειδες της.

Πού πέρα τὰ παιδίκια κάνουν βουτεῖς μέσ' τὸ νερό, φοιράνη ἀρμέρα, κιλιδώνται στὰ φίμια, καντηγούν ἀχνούεικοι καβούρια.

Λαὸς πεθαρχημένος μέ θρησκευτικό παλμό, γιοράτος ἑθνική συνείδηση και θρησκευτική δεινοτολογία, δεμένος μέ τὸν τόπο του, γιοράτος ἐλπιδοφόρος ἑγκαρτέρημα, ἡρωική ὑπομονή, ἀγάπη και καλοτίνη, ζεῖ και μεγαλύνει ποτά στὴν οἰκογένεια, μὲ τὴν πνοὴ τῆς γλυκαῖς αἱροῦς, μέ τὴν ἀρμέρα τῆς Θάλασσας, τὸ γλυκολίλημα τῶν πονητῶν, μέ τὶς φρουρούντες και τῆς καρδιᾶς τους τὶς λαχτάρες.

Δουλεῖται δλημερίς, δουλεῖται μέ φρούγητη κι ίσορροπία

Στὴ μπάγκα τῆς Λαρκῆς, στὸ φαράδικο, στὴ ντομά-ακηρτευτικά, στὸ ἐμπορικό ή στὸ μαργαζί, στὸ γραφεῖο, στὸ ἐργαστήρι, στὸ λοτερίβειο ή στὸ φιλόρι, στὶς ψηταριές και στοὺς μεζέδες, πάντα δουλεῖα.

Κι διαν τὸ δῆλος γέροντες ἀνάμενα στὸν καταρτιῶν τ' ἀνακάταυμα, κίκλος κ' ἀστροί φτει πύργονος σῶν πορφυρή καρδιά πελάριου γίγαντα πού ὁ πόλοςτὴ φλογῆς: διάροτες; οὐ δη τὴ Θάλασσα κι ὁ οὐρανὸς ἐπικυάζεται ν' ἀνοίξει τὸ χρυσό του παραπέτασμα νά τὸν δεχτεῖ και τὰ γύρη βουτί κατεβάζουν τὴ δελεγή δροσιά τους γεμάτη εἶνοδες και γαρετάματα, σκορπίζεται σ' ὅλη τὴν πλάστη τὸ διαδρόμο δειλινὸν ἀξέχαστο στὴν Πρέβεζη.

Κι δέχεται τὸ λέγοντα τῶν καρδιῶν, π' ἀπέλινοντες στὴ Θάλασσα τὸ ρύγος τῶν συῶν τους πού πάλιονται: σῶν ὀύμη ἔξαιστα πού ή αἴρα τὴν ἀνεμίζει, τότε γιοράτος πάστη δ καθένας στὸ ἔργο πού πάλιον - ἀπωραίτητη δίνομη γιά τὴ δομὴ τῆς ζωῆς - γυρᾶς: στὸ αστέ του ἀτ' τὴ δουλειά, λίγο νί ξανασάνει, νά πιει «ένεν καφέ» νά πάρει τοὺς δικοὺς του γιά μιά «βόλτα» στὴ «Βρυσούλα», στὸν «καρέγκ» στὴν «Κυανή Άκτη», «Αγράμπολη», «Πανόραμα» ή και στὴ «Μαργαρίνα», ἀπέναντι στὸ «Άκτιο» κέντρα Ἑργάκα, Ιωανικά, πάλι μέ συντροφιά τὴ Θάλασσα πού κρύβει μέσα της τὰ γαλάζια Ιδωνιά τους.

Πρέβεζα

«Ἄπο τὴν ποιητική σύλλογή - Όρθιοι στὴ Θάλασσα τῆς Αγίας Παταπάσβα - Ντού σια.

Στερεῖς και πέλαιοι γιορτάσι
δίχως πολετισμού φυσασίδι
Πρέβεζα, ἀπέραντο λιοτάσι:

· ἀρραβώνισθε που ἵκρισμαλίσα:

ἔχεις μοναδικού σπιλέλη.

Μέ τὴ σεμενή που ἔργατά

τοὺς τίμους ξωμάχους:

μέ τὰ φρογάρα νιάτα που «πρωτός

μέ τοὺς θυμάσιους τῆς ζωῆς ἀτομάχους;

και τῶν φρεύδεων σου τὴ ιερεγετιά.

Χαμογέλετε λαέχαρη ή Λιδοί,

γνίψεις οὐλούρη ή Μαργαρίνα

σέ λοιζε: οὐλόδρομο τὸ 'Ιόνιο.

Κι ὁ φιλόσθος του οὖν θεῖο ἀρμόνιο

σέ κανονιζεις: στὸν αἴλανα.

Κάθε τριανταρυλλά που αἴγη

και μενεχεδνιο δεῖλι

μοιάζει: μέσα στῆς πλάστης τὴ οιγή-

μέ μιχαμένο ἀνασαρμό σ' ἔριοτεμένα χελῆ

καθίστας ἀγγύες: τὴ ζεστή σου γῆ.

Κι διονα πυρχή τριχυμιαμένη

γαλήνη ἀποζηρίεις: και λήθη-

δοίσκεις δηγαλιά νά τὴν προσιμένες:

τὴ χαραγή ή Φανερομένη

τὸ λιόγερμα τὸ Μονολίθο.

· Οσα τοῦ πελάσου κέμετα

σύμα τ' ἀγέρα χάδια,

οθήμηντα τὰ ἀγνάρια ἀπό τὰ δίματα

τῆς λίστης, ἀπό τὸ χάρημα ής τὰ μαβά τὰ δρίδια:

ξετνώντας τῆς χαρᾶς μηρύμοτα.

· Απ' τὸ πρέβεας - πρέβεζας - ωῆμα πρεβέζης -, πρέβεζε, πρέβερε κλε., ποιηταν πέρασμα, γίνεται: ή Πρέβεζη. Τῆς δικτιας Νοστικής πήρε τὴ θέση ποιηταν Ρεομάτων κτίσμα. Έχει λίδαξε: ή 'Απόστολος Παΐσσος - ή Νοστική μέ τὸ λεπτό μένα κάτερα της, μέ μιά σιγή γαλήνη που γίνεται στοὺς αἴλαντες δεμένη μέ τὸ 'Άκτιο, πού δεῖ λιόθηταν μάντιμέτωτοι ή 'Αντιόνος - Κλεοπάτρα μέ τὸ Οστέιο.

· Σ' αὐτή τὴ ναυμαχία κοίθηραν τὸν κόμον οι τύχες:

Μερικοί λένε γράφει: και σύγχρονος Πρέβεζηνος - πούς τι νερά δεῖ οὐτὸς 'Άκτιο, η χρηστανάκη αἵτη ἀτ' τὸ φυσικό ἄνωμα ποιητικού τῆς Κλεοπάτρας.

Τὰ νερά έχουν πραγματικά κάτιον δρόμα. Νάνι τῆς Κλεοπάτρας: Πούς έρεις: ..Ιονις.

· Ερχονται οι Βυζαντινοί οι Βενετοί οι Τούρκοι και Γάλλοι.

Τελικά κυριαρχός της δ' Άλης μέ τη μέθοδο τῆς δλεπονῆς. Ο γιός του Μουχτάρ την χρησιεῖ στις 12 Οκτωβρίου 1798 κ. δ' Άλης ἀπ' τὸ Μήτικον στις 14 τοῦ ίδιου μήνα μπαίνει στή Πρέβεζα. Καὶ λέει τὸ Δημοτικό τραγούδι γιό τῶν καταστροφῶν τῆς.

Βαστα καθημένη Πρέβεζα, τ' Άλη Παπᾶ τ' ανέρου.
Τί νά βαστάξω; δέν μπορώ, καὶ τί νά ντεγιαντήσω;
Άλη Παπᾶ μ' ἐπέτρωσε μέ δεκάχτοι χιλιάδες...

Κι ἀγούγεται ἡ αὐλαία στή νεότερη λοιροία της κι ἡ Πρέβεζα μέ τὴν Πάργα δινεῖ αφθονο τό αἷμα τους μέ δραματολοίς καὶ κλέφτες.

... Λίγους θ' διαφέρουμε:

Στήν πλειστή τῆς Πρέβεζας ἔδρασ' δ' Βαλαορίτης καὶ τ' δυομά του πῆρε τό δονόν
νό «Βαλαορίτης» πιό πάνω ἀπό τό Λεύκο. Έπειγονός του δ' ρωμαϊκούς καὶ λυρικούς ποιητής Βαλαορίτης, δ' δραματοστής, δ' ξέχειλος ἀπό πατριωτισμό, ποὺ κάθε στίχος του είναι καὶ έθνικό σάλπισμα, καθε ποίημά του κι ἓνα έθνικό εἰναγγέλζο.

'Ο δραματολός τοῦ Παρνασσοῦ - Λιάκουρας . 'Αντρούτος, στήν Πρέβεζα ξεχείλιε
ζε κι ἔδω παντρεύτηρε τήν 'Ακροβή Τοπολαμπή στις 13 τοῦ Μάρτη τοῦ 1786 καὶ μέ
τό τραγούδι:

'Ανδρούτσε ποὺ τὸν πέρανες τὸν περσινό χειμώνα,
ποῦταν τά χιόνια τά πολλά καὶ τά βαρειά χαλάζια;
—Στήν Πρέβεζα τὸν πέρανα, στά φράγκικα καράβια,
είχα συντόφρωνες διπλεχτούς, ὅλο ἀντερες τοῦ πολέμου.

Ἐντοχομένη πλάκα μέ τὴν ἐπιγραφή «ἔδω εἶναι τό σπίτι τοῦ καπετάνιού Αγδρούτσου
1755 - 1798» σάζεται ἀκόμα σήμερα. Στήν Πρέβεζα γεννήθηκε καὶ βαρτίστηκε ἀπό
τό Λάμπτρο Κατούνη δ' Όδυσσος, δ' ἥρωας τῆς Γραβιᾶς καὶ μνήμονες οἱ Πρεβεζανοί
τοῦ στήσαν ἄγαλμα, στή γραφική πλαστική.

ΣΤΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΧΟΡΩΔΙΑ ΠΡΕΒΕΖΗΣ

Τό δράμν τῆς Μ. Τρίτης, στό Μητροπολιτικό Ναό Αγίου Χαροκόπους δραλλε γιά
πρώτη φορά στήν 'Ελλάδα τό Τραπάριο τῆς Καστοριάς.

Νέο Διοικητικό συμβούλιο
στήν Καλλιτεχνικό καὶ Πνευματικό Σύνδεμο.

Πρόεδρος Καποκιβόρδος Γιάννης, 'Αυτιπρόεδρος: 'Αναστασόπουλος Τάσος,
Γραμματέας Παπαγιάννης Μήτσος, Ταμίας Κωστούλας Σπύρος καὶ μέλη Τσαγκαρά,
ποιητής Σπύρος, Σαγανάς Νικόνος, Λαζαρός Σπύρος, 'Εβδοκτή Γκίζας Μή-
τους, Παπανικόλαου Στάθης καὶ Λιάσκος Γιώργος.

Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

'Ανοικτή Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη καὶ Παρασκευή, 5.30 — 7.30 ἀπόγευμα.

Αρκετή πνευματική κίνηση παρουσιάζει στήν πόλη μας η 'Ορθοδοξος Χριστιανή 'Α.
Βολφόπους.

Συμπλήρωσε διο 32 χρόνια μέ δριβλογή πνευματική δούλη στή στό διάσπουμα από ίδιοι-
τερις θρησκευτική. Τελευταία η δράση της ἀπολύγεσσα στή μελέτη τῆς 'Αγίας Γραφῆς
σε τοπικές έβδομαδιάδες συγκεντρώσεις, άργανωση διαλέξεων καὶ σέ έργα κοινωνικής
πρωτοίς ἀπό κύκλους κυριών.

'Ογγινώντας ἀκρόδομές σε 'Ιερούς Ιστορικούς καὶ ἀρχαιολογικούς χώρους διαδέσποι-
καὶ μικρή βιβλιοθήκη. Στόχος τοῦ προέδρου της κ. Μελ. Καποδιστρίου είναι η έξαρσή μα-

μόνιμης ιδιότητης σπένης γιά την έξαπλωση τής βροτοτρόπητας και διάμεσα στην
νέους.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟ ΠΑΣΧΑ

Η Κινηματογραφική Λέσχη δ Σύλλογος Πρεβέζαν Σ πουδοπτών και το Θεατρικό
Έργοστάρη Πρεβέζης δργάνωσαν τό Πάσχα καλλιτεχνικές έκδηλωσης.
Θέατρο — "Έκθεση βιβλίου — ζωγραφικής — άθλητισμό, Λαϊκούς Χορούς, δάλει
Κινηματογράφο.

Στά σχολεία τής Β' Περιφερειας Καναλλάκι — Ανθούσα — και δυο Πρεβέζης οι μα-
θηταί διάδουν τή σχολική τους δεημερίδα.

Στην Κανάπητα Παπαδοπούλων συμεχίζεται τό πατροπατρόδοτο «Κατυκέλι» στις γιορτές
τής Αστυπάρης.

Στις 15 Μαΐου έπισκεψήτην πόλη μας ή Η Ιερατική Σχαλή Ξάνθης με 37 ιερους
δαστές και τρεις καθηγητές.

Κάνω από τό Δημαρχείο λειτουργεῖ μόνιμα διάσητη μέ έργοι λαϊκής τέχνης.

Στις 21—5—78 ή Πρεβέζαντη χοραδία διμονιστήριας στά Χανιά τής Κρήτης και πα-
ρασίστη τών θεατρικών πολιαρχικών.

Στό Καναλλάκι στή Παρασκευή 19 - 5 - 78 δ Νομάρχης Πρεβέζης κ. Γιανόπουλος ή
έγκουνισσε "Έκθεση Έλημπικού βιβλίου.

Την "Έκθεση αυτή δργάνωσε τό Αγροτικό Κέντρο Λαϊκής Επιμόρφωσης Φακορίου.
Η "Έκθεση θά παραμείνει συναρχή μέχρι τέλους τής χρονιάς.

Ο Πναύλωπος και Καθλοτεχνικός Σάντερμας Πρεβέζης διγύμνωσε μέ μοναδική έντη

χια διάλεκτη — τά φυχολογικά προβλήματα τών "Εφήβων — μέ δραματή τό, "Εκπαιδευ-
τικό Σύμβουλο — ΚΕΜΕ — Διερ Πανεπιστημιου Βόνης, κ. Νικόλαο Παπαδόπουλο.

21—5—78 Θεμέλια στό και γάρυρο Γυμνάσιο Πρεβέζης από τών Νομάρχη κ. Γιανό-
πουλο.

Τά χορευτικά τμήματα τού Προπύτου Επιμορφωτικού Κέντρου Πρεβέζης στις 21—
5—78 έμφανιστηκαν στήν Παραμύθια στά πλαστική προγράμματος τών έκπαιδευ-
τών έκδηλωσεων Σουλίου.

Νέο Διοικητικό συμβούλιο στό Νοσοκομείο:

Δημήτριος Ρίζος Πρωτοβίκης

Δημήτριος Δάμος, Ίαστρος

Βασιλείος Μπαζιάνας Προϊστάμενος ΤΚΠΠ

Χαράλαμπος Κατσαγιάνης Πρόεδρος Έργατ. Κέντρου

Παγκυιώτης Γεωργίου "Εμπορος

Αναπληρωτές:

Ιωάννης Γερασίμου Πρωτοβίκης

Κωνσταντίνης Ιατρός

Δημήτριος Γιάπτρος "Υπόλληλος Υγειεινής

Κυριακή Τριφωνίδης "Υπόλληλος Στατιστικής

Βασιλείος Τζίμας Πρόεδρος Επαγγελματών

Στις 14—6—78 στό προσάλιο και στήν αίθουσε τού Α' Δημ. Σχολείου έγινε μέ μέ-
γαλη έπεισχια διάσητη τής Τροχαίας Πρεβέζης.

21—5—78 Ποιατεγγυητικό συμβρίο Λασκάλων Β' Περιφερειας Πρεβέζης μέ θέμα:
•Οι πολιτιστικές έκδηλωσεις στό Δημοτικό σχολείο.

ΕΚΔΟΣΙΣ

Κυκλοφόρησε δ' Α' τάμος τοῦ διδύλιου «ΛΕΛΟΒΑ» (τὸ σημερινὸ Θεσπρωτικὸ καὶ ἡ κά.
το Λάσσος Σαύλο) εἰ τοῦ συγγραφέα Ὀδυσσέα Μπέτσου. Τό διδύλιο περιλαμβάνει 370
σελίδας καὶ ἔχει 120 εἰκόνας. Ἀγαφέρεται στὴ Ιστορία τῆς παροχῆς, ἀπό ἔγγυραφες πη
γάς. Τυπώθηκε στὸ τυπογραφεῖο τοῦ Θανάση Τσόκα (Ποέζεζο) καὶ τιμάται μόνο 300
δραχ. Πουλεῖται ἀπό τὸν Ίδιο (Σαπουντζάη 4 Πρέθεζα) καὶ ἀπ' ὅλα τὰ διδύλιοπωλεῖσ
τοῦ Νομοῦ. Είναι μιᾶς δξιόλογη ἀργησία, ποὺ ἐξιστόρει μιᾶς περιοχῆς πού, γιά πολὺ^ν
καιρό, σπήριξε, μὲ πολλούς τρόπους καὶ τούς ἀγῶνες τοῦ Σουλίου. Εἶγαν καὶ τὸ πρῶ
το Ιστορικό διδύλιο πού γράφτηκε γιά μιᾶς δξιόλογη Ιστορικῆς περιοχῆς τοῦ Νομοῦ Πρ.
66ης. Ακολουθεῖ ἡ διδοστή τοῦ Β' τάμου.

